

*Sorumlu Yazar/ Corresponding Author:
Hülya KÜÇÜK BAYRAKTAR,
hulya.kucuk@kafkas.edu.tr

JEL:

F22, Q54, Q56, Q58

Geliş: 8 Haziran 2025

Received: June 8, 2025

Kabul: 23 Ocak 2026

Accepted: January 23, 2026

Yayın: 30 Nisan 2026

Published: April 30, 2026

Atıf / Cited as (APA):

Hamza Çelikyay, H., & Küçük Bayraktar, H.,
& Kar, E., (2026),

İklim Değişikliği Konferansları Sonuç
Belgelerinin Göç Bağlamında Analizi, Erciyes
Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Dergisi, 73, 117-129,
doi: 10.18070/erciyesiibd.1716018

Bilgilendirme / Acknowledgements:

Bu çalışma, 24–26 Nisan 2025 tarihlerinde
düzenlenen 26. Kamu Yönetimi Forumu
(KAYFOR 26) kapsamında sözlü bildiri olarak
sunulmuştur.

Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite
Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme
Programı kapsamında 29981235794 Proje
Numarası ile desteklenmiştir.

Bu çalışma, ikinci yazarın Erciyes Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne sunmuş olduğu
doktora tezinden türetilmiştir.

This study was presented as an oral paper
at the 26th Public Administration Forum
(KAYFOR 26) held on April 24–26, 2025.

This study was supported by the TÜBİTAK
2209-A Research Project Support Programme
for Undergraduate Students under project
number 29981235794.

This study is derived from the second author's
doctoral dissertation submitted to the Erciyes
University Institute of Social Sciences.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KONFERANSLARI SONUÇ BELGELERİNİN GÖÇ BAĞLAMINDA ANALİZİ

HİCRAN HAMZA ÇELİKAY¹ HÜLYA KÜÇÜK BAYRAKTAR^{2*} ECRİN KAR³

¹ Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Akçakoca Bey SBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, hicrancelikyay@duzce.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Ulaştırma Hizmetleri, hulya.kucuk@kafkas.edu.tr

³ Uzm., Düzce Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, ecrinkar@hotmail.com

ÖZ

Küresel iklim değişikliği, çok boyutlu etkileri olan ve acil çözüm gerektiren çevresel bir krizdir. İklim göçü ise çevresel değişimlerin yol açtığı insani sonuçlardan biri haline gelmiş ve uluslararası politik gündemde artan bir biçimde yer bulmuştur. Bu sorunla mücadele için küresel, ulusal ve yerel düzeyde çözüm önerileri sunulmaktadır. Birleşmiş Milletler nezdinde iklim değişikliği ile mücadeleyle yönelik çabalar kapsamında kritik bir platform olarak İklim Değişikliği Taraflar Konferansları (COP) düzenlenmiştir. COP'lar, iklim göçü konusunda küresel farkındalığı artırmak ve çözüm mekanizmaları geliştirmek için hayati bir platform görevi görmektedir. Ancak, iklim göçü için net yasal çerçevelerin olmaması, yetersiz mali kaynaklar, uluslararası iş birliğinin eksikliği gibi zorluklar devam etmekte ve sorunun çözümünde ilerlemeyi engellemektedir. COP süreçleri, iklim göçü konusunda adil, kapsayıcı ve etkili politikalar geliştirilmesi için temel sağlarken, uygulama aşamasında kararlı ve koordineli çabalar gerekmektedir. Bu çalışmada, Paris İklim Anlaşması bir dönüm noktası kabul edilerek COP21 ile COP29 arasında düzenlenen Taraflar Konferanslarının 225 sonuç belgesi nitel araştırma yöntemine dayalı içerik analizi tekniği kullanılarak MAXQDA programı ile analiz edilmiştir. Belgelerde "göçmen, göç, mülteci, sığınmacı, yerinden edilme, yer değiştirme, planlı yer değiştirme" kavramları taranmıştır. Bulgular, COP21'de göçmen haklarının öne çıktığını, COP22'de yerinden edilme ve insan hareketliliğinin belirginleştiğini göstermektedir. COP23–COP26 döneminde planlı yer değiştirme, uyum planlaması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kurumlararası koordinasyon temaları öne çıkarken; COP28'de yerinden edilme, iklim kaynaklı göçmenlerin finansmanı ve uluslararası kuruluşlara ilişkin vurgular dikkat çekmiştir. COP29'da göçmenlerin haklarına saygı gösterilmesinin teşvik edilmesi ve dikkate alınması tavsiye edilmiştir. Sonuç belgelerinde politikalar ve kararlar incelenerek iklim değişikliği ve göç arasındaki kesişim noktaları araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: COP, iklim göçü, küresel iklim değişikliği, yerinden edilme

ANALYSIS OF THE OUTCOME DOCUMENTS OF CLIMATE CHANGE CONFERENCES IN THE CONTEXT OF MIGRATION

ABSTRACT

Global climate change is an environmental crisis with multidimensional effects that requires urgent solutions. One of the human consequences of environmental change is climate migration. The United Nations organises the Conferences of the Parties (COP) which serve as a critical platform for efforts to combat climate change. The COPs serve for raising global awareness of climate migration and developing solutions. However, challenges such as the absence of clear legal frameworks for climate migration, insufficient financial resources, and a lack of international cooperation persist, hindering progress in solving the problem. Although the COP processes provide a basis for developing fair, inclusive and effective climate migration policies, determined and coordinated efforts are required during the implementation phase. This study considers the Paris Climate Agreement to be a turning point and analyses the 225 outcome documents between COP21 and COP29 using the MAXQDA programme and a qualitative research method called content analysis. The documents were searched for the concepts of 'migrant', 'migration', 'refugee', 'asylum seeker', 'displacement', 'relocation' and 'planned relocation'. The findings show that migrant rights took centre stage at COP21, while displacement and human mobility emerged as key issues at COP22. From COP23 to COP26, the themes of planned relocation, adaptation planning, gender equality and inter-agency coordination took centre stage, while at COP28, the focus shifted towards displacement, financing for climate-induced migrants and international organisations. COP29, was recommended the rights of migrants. The study examines migration-related policies in these outcome documents, aiming to explore the intersection between climate change and migration.

Keywords: climate migration, COP, displacement, global climate change

[An extended English abstract is available at the end of the article.]

1. Giriş

İklim değişikliği, nedenleri ve sonuçlarıyla çok boyutlu, küresel ve acil önlem alınması gereken bir sorundur. Bu sorunla mücadele için küresel, bölgesel, ulusal ve yerel düzeyde çalışmalar yapılmakta ve çözüm önerileri sunulmaya çalışılmaktadır. İklim değişikliği çok sayıda ülkede su seviyelerinin yükselmesine ve yaşam alanlarının sular altında kalmasına neden olmakta, hava koşullarındaki ani ve şiddetli değişimlerin meydana gelmesinden, yaşam şartlarının zorlaşmasına, ekosistemin ve yaşam alanlarının hasar görmesinden insanların yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmalarına kadar çeşitli boyutlarda sonuçlar doğurmaktadır.

İklim nedeniyle gönüllü ya da zorunlu olarak yerinden edilme, yaşanılan alanları terk etme eylemi iklim göçü olarak adlandırılmaktadır. Bu bağlamda Uluslararası Göç Örgütü, iklim göçmenlerini “*çevresel göçmenler, yaşamlarını ve yaşam koşullarını olumsuz etkileyen çevredeki ani veya aşamalı değişiklikler nedeniyle, geçici veya kalıcı olarak kendi sınırları içinde veya yurt dışında yaşadıkları evlerini terk etmek zorunda kalan veya ayrılmayı tercih eden kişi veya kişi gruplar*” olarak tanımlamaktadır (Uluslararası Göç Örgütü [IOM], 2024). İklim nedeniyle göç de diğer göç türlerinde olduğu gibi gıda güvenliği, temiz suya erişim, eğitim, sağlık ve barınma yetersizliği, işsizliğin artması ve güvenlik gibi sorunları da beraberinde getirmektedir.

Uluslararası Göç Örgütü için Chazalnoël ve Randall (2021) tarafından hazırlanan “Göç ve İklim Değişikliğinin Yavaş Başlangıçlı Etkileri” başlıklı raporda 2020’de 145 ülke ve bölgedeki felaketlerle 30,7 milyon yeni yer değiştiren vakası bildirilmektedir. Aynı raporda 2050 yılına gelindiğinde küresel ve ulusal düzeyde acil iklim eylemleri alınmazsa, dünyanın üç farklı (Sahra Altı Afrika, Güney Asya ve Latin Amerika) bölgesinde olumsuz iklim etkileri nedeniyle 143 milyon insanın yer değiştirmeye mecbur kalabilecekları ifade edilmektedir (Chazalnoël & Randall, 2021). Bu veri, iklim nedeniyle meydana gelen göçün ne derece önemli seviyede olduğunu göstermektedir. Bu nedenle iklim göçü, küresel alanda üzerine çalışması gereken acil bir konu haline gelmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından da iklim değişikliğine yönelik çalışmalar yapılmış ve İklim Değişikliği Taraflar Konferansları (COP) düzenlenmeye başlanmıştır. İklimin değişmesiyle birlikte deniz seviyelerinin yükselmesi, aşırı hava olayları ve kaynak kıtlığı gibi çevresel değişikliklerin yol açtığı bir olgu olan iklim göçü, özellikle COP21’den itibaren Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferanslarındaki tartışmaların önemli bir odağı haline gelmiştir.

2015 yılında Paris’te düzenlenen COP21’de iklim değişikliğinin azaltılmasına ilişkin küresel anlaşma olan ve sera gazı emisyonlarının en az %55’ini temsil eden 55 ülkenin katıldığı Paris Anlaşması müzakere edilmiştir. Paris Anlaşması’nın önemli olmasının en temel nedeni bugüne kadar yapılan iklim anlaşmalarının içerisinde en uygulanabilir anlaşma olması ve 184 ülke tarafından onaylanmasıdır. Bu konferansta amaçlanan iklim değişikliğine karşı harekete geçerek insanlığın küresel ısınmayla mücadele ederek yaşam tarzını değiştirmesinin gerekliliğine vurgu yapmaktır. 2015 yılında gerçekleşen COP21 ile küresel ısınmayı 2050 yılına kadar sanayi öncesi seviyelere kıyasla 1,5°C ile sınırlamak hedeflenmiştir.

2015 yılında kabul edilen Paris Anlaşması, yerinden edilme de dâhil olmak üzere iklim değişikliğiyle bağlantılı kayıp ve zararların ele alınmasının önemini resmen kabul ederek bir dönüm noktasına işaret etmiştir. Bu durum küresel sıcaklık artışını 2°C’nin çok altında sınırlamaya yönelik daha geniş bir çabanın bir parçası olarak insan hareketliliği ve iklim direnci arasındaki bağın kabul edildiğini göstermektedir.

Bu çalışmada, Paris İklim Anlaşması önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilerek COP21 ile COP29 arasında gerçekleştirilen konferansların sonuç belgeleri göç bağlamında incelenmiştir. İklim Değişikliği Taraflar Konferansları sonuç belgelerinde göçe yönelik çıktılar ve kararlar incelenerek iklim ve göç olgularının analizi yapılmıştır. Çalışmada COP21-COP29 olmak üzere toplam dokuz taraflar konferansı belgelerinden 225 sonuç belgesi nitel araştırma yöntemine dayalı içerik analizi tekniği kullanılarak MAXQDA programı ile analiz edilmiştir.

COP’lar, iklim göçü konusunda küresel farkındalığı artırmak ve çözüm odaklı mekanizmalar oluşturmak adına önemli adımlardır.

Paris Anlaşması’nın kabul edildiği COP21’den itibaren, iklim değişikliği kaynaklı kayıp ve zararlar çerçevesinde iklim göçünün tartışmalara dahil edildiği görülmektedir. Bu bağlamda, COP24’te Katowice’de, Göç Görev Gücü tarafından sunulan öneriler, iklim göçünün anlaşılmasını ve yönetilmesini kolaylaştıracak somut adımları içermektedir. Özellikle COP27’de oluşturulan “Kayıp ve Zarar Fonu,” yerinden edilen topluluklara mali destek sağlama konusunda bir tarihsel dönemeç olarak değerlendirilmektedir. Son olarak 2024 yılında Bakü’de gerçekleştirilen COP29’da göçmenlerin haklarına ve yükümlülüklerine saygı gösterilmesinin teşvik edilmesi ve dikkate alınması tavsiyesi yer almıştır.

Görüldüğü gibi, bazı dönemlerde önemli girişimler olsa da COP toplantılarında genel olarak göç politikaları ile ilgili net bir çerçeve çizilememiştir. Bununla birlikte, iklim göçü ile ilgili yasal çerçevelerin netleşmemesi, finansal kaynakların yetersizliği ve uluslararası iş birliği eksiklikleri, bu konuda kaydedilen ilerlemeyi sınırlamaktadır. COP süreçleri, iklim göçüne yönelik adil, kapsayıcı ve etkili politikalar geliştirme konusunda bir zemin sağlasa da uygulama aşamasında daha kararlı ve koordineli çabalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada, Paris İklim Anlaşması önemli bir dönüm noktası kabul edilerek 2015 yılında düzenlenen COP21 ile COP29 arasında gerçekleştirilen konferansların çıktılarını oluşturan sonuç belgeleri incelenmiştir (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025a). COP21-COP29 belgelerinin iklim göçü bağlamında incelenerek MAXQDA nitel veri programı ile analiz yapılması çalışmanın özgün değerini ortaya koymaktadır. Türkçe literatürde COP belgelerini iklim göçü bağlamında inceleyen bir yayın bulunmaması da çalışmanın Türkçe literatüre sunacağı katkı açısından özgün değere sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca çalışma 2024 yılında düzenlenen COP29 belgesini incelemesi nedeniyle güncel verileri içermektedir. Bu çalışma iklim göçü konusunun özellikle Paris Anlaşması sonrası dönemde (COP21 sonrası) sonuç belgelerinde ne ölçüde yer bulduğunu ve hangi bağlamlarda ele alındığını araştırmaktadır.

2. Tarihsel arka plan ve literatüre genel bir bakış

İklim politikaları, sera gazı üreten insan faaliyetlerini esas alarak iklim değişikliğinin küresel ekosistemlere ve doğal kaynak sermayesine etkilerini hafifletmeyi amaçlayan sistematik ve eşgüdümlü önlemlerdir (Schaub vd., 2024). Bu politikalar çevresel ve sosyal boyutları dengelemeyi/düzenlemeyi önceleyen belirli amaçları, araçları, uygulama aşamalarını içeren çerçeve sunmaktadır. İklim değişikliğinin uluslararası boyut kazanması 1988 yılında Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli’nin (IPCC) kurulmasıyla başlamış; 1992 yılında Rio de Janeiro’da imzalanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) ile uluslararası bağlamda politika olarak resmileştirilmiştir. Böylece iklim değişikliğine ilişkin, hedef, politika ve uygulamalar odak merkezden yönetilen bir yapıya dönüştürülmüştür (Orlove vd., 2020). Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nde küresel sera gazı emisyonlarını azaltmak, iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlamak ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek temel amaçtır. 1997 yılında gündeme gelen Kyoto Protokolü, özellikle sanayileşmeye dayalı ekonomik büyüme gösteren ülkeleri zorunlu sera gazı sınırlamalarına bağlayan önemli bir eşik olarak görülmüştür (Mendonça vd., 2023). Ancak protokolün 2005 yılında yürürlüğe girmesi uluslararası iklim politikalarına ilişkin uygulamaların uzun süreçlere karşılık geldiğini göstermektedir (Greer vd., 2023).

İklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle birçok ülkede insanlar yaşadıkları yerlerden başka yerlere göç etmek zorunda kalmaktadır. Bu durumdan etkilenen ülkelerde su seviyelerinin yükselmesiyle yaşam alanları sular altında kalmakta, iklim dramatik şekilde değişmekte, yaşam şartları zorlaşmaktadır. Küresel iklim değişikliğinin kaçınılmaz sonuçları olarak ekosistemin ve yaşam alanlarının hasar görmesi nedeniyle insanlar yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmaktadır (Milan vd., 2015). İklim göçü; iklim nedeniyle gönüllü ya da zorunlu olarak yerinden edilme, yaşanılan alanları terk etme eylemidir (Argos, 2010). Bu bağlamda Uluslararası Göç Örgütü, iklim göçmenlerini “*çevresel göçmenler, yaşamlarını ve yaşam koşullarını olumsuz etkileyen*

çevredeki ani veya aşamalı değişiklikler nedeniyle, geçici veya kalıcı olarak kendi sınırları içinde veya yurt dışında yaşadıkları evlerini terk etmek zorunda kalan veya ayrılmayı tercih eden kişi veya kişi gruplar” olarak tanımlanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2025). Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nde iklim göçü “İklim değişikliği nedeniyle yerinden edilme, iklim değişikliğinin olumsuz etkileri sonucu yerinden edilen bireyler” olarak tanımlanmaktadır (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2010). Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration (GCM) ise “çevresel faktörlerin göç üzerinde etkili olduğunu vurgulamakta; özellikle iklim değişikliğine bağlı doğal afetler, yavaş gelişen etkiler, çevresel bozulma gibi nedenlerin göç hareketlerini tetiklediğine dikkat çekmektedir (United Nations, 2018). Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli’nde (2022) iklim değişikliğinin insan göçü üzerindeki etkilerinin çok boyutlu olduğu belirtilerek yerinden edilme, göç veya yerinde kalma gibi kararların; ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel faktörlerin etkileşimi sonucu şekillendiğini vurgulamaktadır. Dünya Bankası (2018) ise iklim göçünü “çevresel bozulma, kuraklık, deniz seviyesi yükselmesi gibi iklim temelli faktörler nedeniyle insanların geçici veya kalıcı olarak yer değiştirmesidir.” şeklinde tanımlamaktadır.

İklim nedeniyle göç de diğer göç türlerinde olduğu gibi gıda güvenliği, temiz suya erişim, eğitim, sağlık ve barınma yetersizliği, işsizliğin artması ve güvenlik gibi sorunları da beraberinde getirmektedir (Uluslararası Göç Örgütü, 2014, 2022). Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü’nün (IOM) 2022 yılında yayımladığı “İklim Değişikliği ve Gelecekteki İnsan Hareketliliği” raporuna göre; son 10 yılda dünya genelinde her yıl ortalama 21,6 milyon kişi iklim değişikliğinin yol açtığı etkiler nedeniyle göç etmek zorunda kalmıştır (Chazalnoël & Randall, 2021). Bu veri, iklim nedeniyle meydana gelen göçün ne derece önemli seviyede olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda iklim göçü, küresel alanda üzerine çalışması gereken acil bir konu haline gelmiştir.

Bu önemli sorunla mücadele için uluslararası arenada çalışmalar yapılmaktadır. 2000 ile 2010 yılları, iklim değişikliği kaynaklı yeni sorunlara yönelik ihtiyaç duyulan yeni politikalara ilişkin farkındalığın arttığı yıllardır. 2012 yılı itibarıyla iklim değişikliğini azaltma çerçevesi üzerine anlaşma üretmek amaçlanmış ve Kopenhag’da yapılması yoğun şekilde beklenen 2009 Taraflar Konferansı (COP15), resmen kabul edilmek yerine oy birliği olmayan anlaşma olarak sonuçlandırılmıştır. Bu durum iklim değişikliği bilimine ve politikalarına olan güveni geçici olarak sarsan başarısızlık olarak görülmüştür. (Greer vd., 2023; Rudolph vd., 2010). Uluslararası iklim değişikliği politikaları, Kyoto Protokolü’nün yerini alan Paris İklim Anlaşması ile 2015 yılında yeniden ivme kazanmıştır. Paris İklim Anlaşması küresel iklim düzenleme çabalarını; sürdürülebilir kalkınma, yoksulluğun ortadan kaldırılması, sıcaklık artışının yönetilmesi ve iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması hedefleriyle birleştirmiştir (Hermwille, 2016). Paris anlaşması, tüm ülkeler için bağlayıcı olmayan ancak ulusal katkı beyanlarıyla (NDC) küresel sıcaklık artışını 1.5-2°C ile sınırlamayı amaçlayan bir çerçeve sunmuştur. Avrupa Yeşil Mutabakatı, 2050 yılına kadar karbon nötrlüğü gibi iddialı yaklaşımlar belirleyerek iklim değişikliğine uyum kapsamında rekabet ortamının geliştirilmesini hedeflemiştir. Bu doğrultuda iklim düzenlemelerini uluslararası rekabet unsuruna dönüştürmek amacıyla araçlar tasarlanmıştır. Karbon vergileri, emisyon ticaret sistemleri, karbon sınır ayarlama mekanizmaları, iklim kulüpleri, düşük karbonlu pazar ve AR-GE yaratma stratejileri gibi yenilikçi iklim politika araçları teşvik edilerek ulusların ekonomik ve sosyo-politik dinamiklerine uygun farklı uygulamalarla iklim değişikliği mücadelesine ilişkin çabaların artırılması teşvik edilmiştir (Fankhauser vd., 2010; Lenton, 2021; Makarov, 2022; Pollitt vd., 2024; Sharpe & Lenton, 2021; Verde & Borghesi, 2022).

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sözleşmesi’nin (UNFCCC) 7. maddesi uyarınca sözleşmenin en üst organı olarak Taraflar Konferansı kurulmuştur (Sauerborn vd., 2009). Taraflar Konferansı (Conference of the Parties-COP) aracılığıyla İklim Değişikliği Sözleşmesi siyasi bir kimlik kazanmış, uluslararası bağlamda iklim değişikliğine ilişkin uygulamalarda iş birliği kolaylaşmıştır (Gonçalves, 2017; Hassan, & Tawfeeq, 2023). Taraflar Konferansı’nın (COP) temel görevi, UNFCCC kapsamında geliştirilen anlaşmaların uygulanma düzeylerini gözden geçirmek, iklim finansmanını mobilize etmek ve sözleşmenin etkinliğini

artırmaya yönelik kararlar almaktır (Adamo, 2015). İlk kez 1995 yılında toplanan COP, her yıl farklı bir kıtada, Birleşmiş Milletler’in beş bölgesel grubu arasında dönüşümlü ev sahipliği sistemiyle düzenlenmektedir (Basnukaev vd., 2023; Yona vd., 2020). Günümüzde ise Taraflar Konferansı’na Avrupa Birliği’nin de dahil olmasıyla birlikte 197 taraf katılmaktadır. Kurumsal yapısı karmaşık olan COP, yalnızca kendi bünyesindeki toplantılarla sınırlı kalmamakta aynı zamanda Kyoto Protokolü’ne taraf ülkelerin katıldığı CMP (Conference of the Parties serving as the Meeting of the Parties to the Kyoto Protocol) ve Paris Anlaşması kapsamındaki CMA (Conference of the Parties serving as the Meeting of the Parties to the Paris Agreement) gibi üst düzey karar alma organlarını da içermektedir (Bernardo vd., 2023). UNFCCC bünyesinde karbon/emisyon azaltımı, uyum politikaları, iklim finansmanı, teknoloji transferi ve yasal uygulama gibi teknik alanlarda COP’a destek sağlayan uzman kuruluşlar bulunmaktadır (Bernardo vd., 2021). Taraflar Konferansı, günümüze dek uluslararası boyutta önem teşkil eden pek çok anlaşmanın şekillenmesine zemin hazırlamıştır. Bunlar arasında; 1997 Kyoto Protokolü, 2012 Doha Değişikliği ve 2015 Paris Anlaşması gibi kritik anlaşmaların kabul edilmesi, bu platformda gerçekleşen disiplinler arası müzakerelerin somut çıktıları olarak gösterilebilmektedir (Baskunaev vd., 2023; Bernardo vd., 2023). Bu başarılarına karşın iklim değişikliğiyle mücadelede istenen ilerlemenin yavaş ve karmaşık olduğu; ulusların siyasi ve ekonomik boyuttaki uygulamalara yönelik çekinceleri nedeniyle iklim uyum kapsamındaki hedeflerin sekteye uğradığı ifade edilmektedir (Adamo, 2015; Mantlana & Jegede, 2022). COP, küresel boyutta iklim değişikliğinin ve iklim değişikliğine uyumun tartışıldığı uzun soluklu, disiplinlerarası, taraflı ve diplomatik süreçlerden biridir. Siyasi aktörlerin, politika yapımcıların veya karar vericilerin iklim krizine yönelik tutumlarını, iletişim biçimlerini ve yaklaşık tarzlarını zamansal olarak izleme fırsatı sağlayan bu süreç, oldukça zengin bir tarihsel ve kurumsal birikimi barındırmaktadır (Mah & Song, 2024). Her ne kadar Taraflar Konferansı terimi ilk olarak 1973 yılında Nesli Tehlike Altındaki Türlerin Uluslararası Ticareti Sözleşmesi (CITES) kapsamında kullanılmış olsa da bu platform özellikle 1992 Rio Zirvesi sonrası iklim yönetiminde temel bileşen rolünü üstlenmiştir (Riouseco, 2023).

Birleşmiş Milletler tarafından iklim değişikliğine yönelik çalışmalar yapılmış ve İklim Değişikliği Taraflar Konferansı (COP) düzenlenmeye başlanmıştır. Küresel sera gazı emisyonlarını azaltmak, iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlamak ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek konferansların temel amacıdır. İlki Aralık 1997 tarihinde Kyoto, Japonya’da sonucusu ise Kasım 2024 tarihinde Bakü, Azerbaycan’da gerçekleştirilmiş olup günümüze kadar 27 Taraflar Konferansı (COP) yapılmıştır (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025a).

1995 yılında Almanya’nın Berlin kentinde gerçekleştirilen COP1, UNFCCC’nin yürürlüğe girmesinin ardından yapılan ilk büyük toplantı olarak tarihe geçmiştir. Konferansın en önemli çıktısı, mevcut önlemlerin yetersiz olduğunu kabul edilmesi ve gelişmiş ülkeler için ek sorumluluklar öngören Berlin Mandasının kabul edilmesi olmuştur (Hirono & Schröder, 2004; Kuyper vd., 2018). 1997 yılında Japonya’nın Kyoto kentinde düzenlenen COP3, iklim yönetimlerinde dönüm olarak kabul edilen Kyoto Protokolü’nün kabul edilmesiyle sonuçlanmıştır (Kim vd., 2020; Tran, 2022). Bu protokol, gelişmiş ülkelere yasal olarak bağlayıcı emisyon azaltım hedefleri getirmiştir.

İzleyen yıllarda gerçekleştirilen COP4 (Buenos Aires, 1998), COP5 (Bonn, 1999) ve COP6 (Lahey, 2000), Kyoto Protokolü’nün uygulama esaslarını tartışmaya odaklanmıştır. 2001 yılında yapılan COP7 (Marakeş) konferansında, Kyoto Protokolü’nün işleyişine ilişkin kuralları belirleyen Marakeş Accords kabul edilmiştir. 2002’deki COP8 (Yeni Delhi) ve 2003’teki COP9 (Milano), gelişmekte olan ülkelerin uyum kapasitesini artırmaya yönelik kararlarla öne çıkmıştır (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025a).

2005 yılında Kyoto Protokolü’nün yürürlüğe girmesinin ardından gerçekleştirilen COP11 (Montreal) toplantısı, uygulama mekanizmalarının hayata geçirilmesine odaklanmıştır. Ardından COP12 (Nairobi, 2006), gelişmekte olan ülkelerdeki uyum çabalarına yoğunlaşmıştır. 2007’deki COP13 (Bali), Bali Eylem Planını kabul ederek 2012 sonrasına ilişkin yeni bir küresel müzakere süreci

başlatmıştır. Ancak 2009 yılında Danimarka'nın Kopenhag kentinde yapılan COP15, büyük beklentilere rağmen bağlayıcı bir anlaşma ortaya koyamamış ve yalnızca siyasi nitelikteki Kopenhag Mutabakatı kabul edilmiştir (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025a).

Kopenhag sonrasında güvenin yeniden kazanılması amacıyla 2010'da COP16 (Cancun) gerçekleştirilmiş ve Cancun Anlaşmaları kabul edilerek Yeşil İklim Fonu (Green Climate Fund) kurulmuştur. 2011'deki COP17 (Durban), 2015 yılında kabul edilecek yeni bir anlaşma için müzakereleri başlatmıştır. Bu süreç COP18 (Doha, 2012) ve COP19 (Varşova, 2013) toplantılarında sürmüştür; özellikle Varşova'da "Kayıp ve Zarar Mekanizması (Loss and Damage Mechanism)" gündeme gelmiştir (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

2014'teki COP20 (Lima), Paris öncesi müzakerelerin hazırlık aşamasını oluşturmuştur. Ardından 2015 yılında Paris'te gerçekleştirilen COP21, iklim diplomasisinin en önemli dönüm noktalarından biri olarak kabul edilen Paris Anlaşması'nın kabulüyle sonuçlanmıştır (Bernardo vd., 2021). Bu anlaşmayı taraf ülkeler, küresel sıcaklık artışını 1,5°C ile sınırlandırma konusunda mutabakata varmıştır (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

Paris Anlaşması'nın uygulama süreci, 2016'da COP22 (Marakeş) ve 2017'de COP23 (Bonn) toplantılarında ele alınmıştır. 2018'de Polonya'nın Katowice kentinde düzenlenen COP24, Paris Anlaşması'nın uygulama kılavuzunu oluşturan Katowice İklim Paketi'ni kabul etmiştir. 2019'da COP25 (Madrid) toplantısı, karbon piyasaları ve kayıp-zarar finansmanı konularında uzlaşma sağlanamamasıyla dikkat çekmiştir (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

COVID-19 pandemisi nedeniyle ertelenen COP26, 2021 yılında Glasgow'da gerçekleştirilmiş ve Glasgow İklim Paketi kabul edilmiştir (Paiment vd., 2022). Bu konferansta ülkeler, 1,5°C derece hedeflerini koruma taahhütlerini yenilemiş ve fosil yakıtlardan aşama çıkış çağrısında bulunmuştur. 2022'de Mısır'ın Şarm El-Şeyh kentinde düzenlenen COP27, savunmasız ülkelere destek sağlamak amacıyla bir Kayıp ve Zarar Fonu'nun kurulmasıyla önemli bir tarihsel dönemeç olmuştur (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

2023 yılında Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dubai kentinde gerçekleştirilen COP28, enerji dönüşümü, fosil yakıtlardan çıkış ve finansman konularında öne çıkan tartışmalarla gündeme gelmiştir. Son olarak 2024'te Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de yapılan COP29'da özellikle iklim finansmanı konusuna odaklanılmış ve 2035 yılına kadar yıllık 300 milyar ABD doları tutarında Yeni Kolektif Nicel Finansman Hedefi (NCQG) belirlenmiştir (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

İlki 1995 yılında Berlin, Almanya'da sonucusu ise Kasım 2024 tarihinde Bakü, Azerbaycan'da gerçekleştirilmiş olup günümüze kadar 29 Taraflar Konferansı (COP) yapılmıştır (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025a).

COP1'den COP29'a uzanan süreç, iklim yönetişiminin yalnızca sera gazı azaltımıyla sınırlı olmadığını; aynı zamanda uyum, kayıp-zarar, finansman, teknoloji transferi ve iklim adaleti gibi çok boyutlu bir yapıya dönüştüğünü gündeme getirmiştir. Özellikle COP21, Paris İklim Anlaşmasıyla birlikte uluslararası iklim rejiminin giderek daha kapsayıcı, dinamik ve bağlayıcı bir çerçeveye evrildiği dönem olmuştur (Milán-García, 2021 ; United Nations Climate Change, 2026).

Bu bağlamda iklimin değişmesiyle birlikte deniz seviyelerinin yükselmesi, aşırı hava olayları ve kaynak kıtlığı gibi çevresel değişikliklerin yol açtığı bir olgu olan iklim göçü, özellikle COP21'den itibaren Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferanslarındaki tartışmaların önemli bir odağı haline gelmiştir. COP21'de iklim değişikliğinin azaltılmasına ilişkin küresel anlaşma olan ve sera gazı emisyonlarının en az %55'ini temsil eden 55 ülkenin katıldığı Paris Anlaşması müzakere edilmiştir. Paris Anlaşması'nın önemli olmasının en temel nedeni bugüne kadar yapılan iklim anlaşmalarının içerisinde en uygulanabilir anlaşma olması ve 184 ülke tarafından onaylanmasıdır. Bu konferansta amaçlanan ise iklim değişikliğine karşı harekete geçerek insanlığın küresel ısınmayla mücadele ederek yaşam tarzını değiştirmesinin gerekliliğine vurgu yapmaktır. 2015 yılında COP21 ile küresel ısınmayı 2050 yılına kadar sanayi öncesi seviyelere

kıyasla 1,5°C ile sınırlamak hedeflenmiştir (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

COP21 sonrası 2015 yılında kabul edilen Paris Anlaşması, yerinden edilme de dâhil olmak üzere iklim değişikliğiyle bağlantılı kayıp ve zararların ele alınmasının önemini resmen kabul ederek bir dönüm noktasına işaret etmiştir. Bu durum küresel sıcaklık artışını 2°C'nin çok altında sınırlamaya yönelik daha geniş bir çabanın bir parçası olarak insan hareketliliği ve iklim direnci arasındaki kesişimin kabul edildiğini göstermektedir (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

2016 ve 2017 yıllarında düzenlenen COP22 ve COP23 konferanslarında da iklim değişikliğinin sosyal etkileri arasında yer alan iklim kaynaklı göç konusu ele alınmıştır. COP22'de, Paris Anlaşması'nın uygulanmasına yönelik adımlar tartışılmış ve iklim değişikliğinin sosyal boyutları, özellikle göç ve iklim adaleti konuları vurgulanmıştır. COP23'te ise, Paris Anlaşması'nın adaptasyon, finansman, kayıp-zarar ve kapasite geliştirme gibi tüm dayanışma unsurlarına değinilmiş, özellikle kırılgan toplumların güçlendirilmesi konusu ele alınmıştır. 2018 yılında Katowice'de düzenlenen COP24'te de iklim göçüne yönelik tartışmalar devam etmiştir. Bu konular arasında veri toplamanın iyileştirilmesi, göçle ilgili hususların ulusal uyum planlarına entegre edilmesi ve kapasite geliştirme girişimleri yoluyla hassas bölgelerin desteklenmesi yer almaktadır. İklim değişikliğinin getirdiği tehditlerle karşı karşıya olan Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri ve alçak kot kıyı ülkeleri, uluslararası destek için savunuculuk noktasında öne çıkmaktadır (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

2019 yılında Madrid'de düzenlenen COP25 ve 2021 yılında Glasgow'da gerçekleştirilen COP26, iklim göçünü ele almaya yönelik dirençli mekanizmaların oluşturulmasında karşılaşılan zorlukları vurgulamıştır. Bu iki konferansta mali sorumluluk, iklim göçmenleri için yasal çerçeveler ve kaynakların adil dağılımı konularına odaklanılmıştır. Buradaki önemli bir nokta, küresel emisyonlara büyük oranda neden olan gelişmiş ülkelerin iklim kaynaklı yerinden edilmeden en fazla etkilenen topluluklara yardım etme konusundaki yükümlülüklerinin vurgulanmasıdır (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

2022 yılında Şarm El-Şeyh'te düzenlenen COP27 konferansı, savunmasız ülkelerin zorunlu göç de dahil olmak üzere iklim değişikliğinin geri döndürülemez etkileriyle başa çıkmalarına yardımcı olmayı amaçlayan bir "Kayıp ve Zarar Fonu"nun kurulmasıyla önemli bir adım atılmıştır. Bu fon, toplumların yaşanamaz koşullara uyum sağlamasına veya yer değiştirmesine yardımcı olacak finansal mekanizmalara yönelik uzun süredir devam eden talebi karşılamak amacıyla oluşturulmuştur. Bununla birlikte, fon tahsisinin ayrıntıları ve destek sistemlerinin operasyonel hale getirilmesi, eşitlik ve etkinlikle ilgili endişelerin söylemi şekillendirdiği yoğun bir müzakere konusu olmaya devam etmektedir (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 28. Taraflar Konferansı (COP28), 2023 yılında Dubai'de gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana gündem maddeleri arasında fosil yakıtlardan uzaklaşma, yenilenebilir enerji kapasitesinin artırılması ve iklim finansmanı yer almıştır. 2024 yılında Bakü'de gerçekleştirilen COP29 konferansında iklim değişikliğinin getirdiği sonuçlar endişe kaynağı olarak kabul edilmiş, iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik önlemler alınırken; insan hakları, sağlık hakkı, yerli halkların, göçmenlerin, çocukların, engellilerin ve kırılgan grupların haklarına saygı gösterilmesi tavsiye edilmiştir. Kalkınma hakkı, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınların güçlendirilmesi ve kuşaklar arası adalet gibi konularda yükümlülükleri teşvik etmek ve dikkate almak gündeme gelmiştir (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b).

COP belgeleri, Paris Anlaşması, Kayıp ve Zarar Mekanizması ve Göç Görev Gücü gibi mekanizmalarla iklim değişikliği kaynaklı göçleri resmi olarak tanımakta ve bu göçlere yönelik politikalara temel oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu belgeleri incelemek, iklim göçüne yönelik mevcut durumunu, iklim kaynaklı yerinden edilmenin insan hakları temelinde nasıl ele alındığını, iklim uyum politikalarını, dayanıklılık artırıcı tedbirleri ve yerinden edilme riskini azaltmaya yönelik önlemleri değerlendirmek açısından oldukça önemlidir. Bu

çerçevede yerli ve yabancı literatürde birçok çalışmada COP belgeleri göç bağlamında incelenmiştir.

Mayer (2016) çalışmasında UNFCCC'nin Kayıp ve Zarar ile göçün nasıl ele alındığı ve bu konudaki alternatif yaklaşımları değerlendirmektedir. Öztürk ve Öztürk (2019) "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nden Paris Anlaşması'na: Birleşmiş Milletler'in iklim değişikliğiyle Mücadele Çabaları" başlıklı çalışmasında iklim değişikliği kaynaklı meydana gelen ve taşıma kapasitesini aşan çevre sorunlarına yönelik Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin yaklaşımını değerlendirmiştir. Birleşmiş Milletler çerçevesinde iklim değişikliğiyle mücadelede kaydedilen ilerlemeler ve karşılaşılan zorluklar analiz edilmiştir.

Yemişioğlu ve Cahantimur (2024) çalışmasında, iklim değişikliğinin göç üzerindeki etkilerini ulusal ve uluslararası literatür bağlamında karşılaştırmalı olarak inceleyerek Türkiye'deki politikaların uluslararası alana uyumunu değerlendirmiştir. Cipollina vd. (2024), "Environmental Migration? A Systematic Review And Meta-Analysis of the Literature" başlıklı çalışmasında iklim değişikliği ve doğal afetler gibi çevresel faktörlerin insan hareketliliği üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Yapılan meta analiz sonucunda yavaş ve hızlı gelişen çevresel olayların göç üzerindeki etkilerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ortaya konulmuştur. Milán-García vd. (2021), çalışmasında ise 1999–2019 yılları arasında yayımlanan 140 adet Web of Science ve 193 adet Scopus makalesi incelenmiştir. İklim değişikliği ile insan göçü konularındaki araştırma eğilimlerinin ve anahtar kavramların evrimi ortaya konulmuştur.

Paiement vd. (2022) tarafından yazılan "After COP26: Appraising the Transnational Climate Regime" isimli çalışmada COP26 sonrası iklim değişikliğiyle ilgili ulusötesi yönetim değerlendirilmektedir. İklim kaynaklı yerinden edilmenin adaptasyon ve kayıp-zarar çerçevelerinde nasıl ele alındığı da çalışmada incelenmektedir.

Ghosh ve Orchiston (2022) tarafından yapılan çalışmada 1990–2019 yılları arasında yayımlanan 161 makale sistematik olarak incelenerek, iklim kaynaklı göç araştırmalarının nasıl çerçvelendiği ve mevcut literatürdeki önemli boşluklar belirlenmiştir. Çalışmada, Asya'nın en çok incelenen bölge olduğu, ancak iklim göçünün geçim kaynakları, sosyo-ekonomik koşullar, kültür, güvenlik, sağlık gibi farklı toplumsal ve ekonomik alanlardaki etkilerine dair bilgilerin sınırlı kaldığı öne sürülmüştür.

Clements (2024), çalışmasında uluslararası iklim göçü politikaları ve iklim değişikliği nedeniyle yerinden edilme tahminleri incelenmektedir. Paris Anlaşması'nın iklim göçmenlerine yönelik ilk resmi desteğine ve Göç Görev Gücü'nün kurulmasına vurgu yapılmaktadır.

Daoust ve Selby (2024) tarafından yazılan "Climate Change And Migration: A Review and New Framework For Analysis" başlıklı çalışmada iklim değişikliği ile göç arasındaki ilişki kapsamlı bir literatür taraması ile incelenmiş, yeni bir analiz çerçevesi önerilmiş ve mevcut araştırma boşlukları tartışılmıştır.

Turan (2024), tarafından yazılan "Birleşmiş Milletler Taraflar Konferansları (COP) Kapsamında İklim Değişikliği ve Mekânsal Planlama İlişkisi, Türkiye Örneği" başlıklı tez çalışmasında, COP1'den COP27'ye kadar olan iklim politika karar belgelerinin mekânsal planlama üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmada, arazi kullanımı, ulaşım, atık yönetimi, enerji verimliliği, tarım ve ormancılık ile su yönetimi gibi temel bileşenlere ilişkin politika çerçeveleri, Türkiye odağında değerlendirilmiştir. Ayrıca, küresel bir sorun olarak iklim değişikliğinin çözümüne yönelik yaklaşımların mekânsal bağlamda ele alınmasının önemi vurgulanmıştır.

Ekinci (2025) çalışmasında, Taraflar Konferansı (COP) kararlarında yerel yönetimlerin iklim değişikliğine uyum kapsamındaki rolünü ve politika süreçlerindeki etkilerini analiz etmiştir. COP1'den COP26'ya kadar toplam 145 karar belgesi incelenmiş, COP26'dan COP29'a kadar olan konferanslara ilişkin karar belgelerinde ise UNFCCC resmi verileri esas alınarak "yerel yönetimler", "kent" ve "şehir" kavramlarının iklim değişikliği bağlamındaki temsili analiz edilmiştir. Çalışma, iklim değişikliğiyle mücadelede yerel yönetimlerin artan önemini odağına almakta; COP kararlarına yansıyan tematik önceliklerin/hedeflerin uygulama düzeyindeki potansiyel etkilerini değerlendirmekte ve gelecek iklim politikaları için yerel düzeyde izlenebilecek yol haritası sunmaktadır.

Mersinlioğlu Serin (2025), iklim değişikliği ve küresel sağlık konularını bir arada ele aldığı çalışmasında, COP27, COP28 ve COP29 karar belgeleri üzerinden UNFCCC kapsamındaki yansımaları analiz etmiştir. Çalışma, söz konusu konferanslardaki küresel sağlık eylemlerini incelemeyi, politika eksenindeki gelişmeleri analiz etmeyi ve gelecekteki çalışmalara yönelik öneriler sunmayı hedeflemektedir.

Literatürde incelenen çalışmalarda COP belgelerinin farklı çalışma konularıyla entegre edildiğine rastlansa da göç ve iklim göçüne yer verildiği, COP belgelerinde göçe, iklim göçüne yönelik araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda COP belgelerinde göç ve iklim göçünün ne şekilde ele alındığına vurgu yapılmaktadır. Çalışmalar, COP belgelerinde iklim göçü konusunun nasıl ele alındığını ve bu alandaki akademik yaklaşımları kapsamlı şekilde incelemektedir.

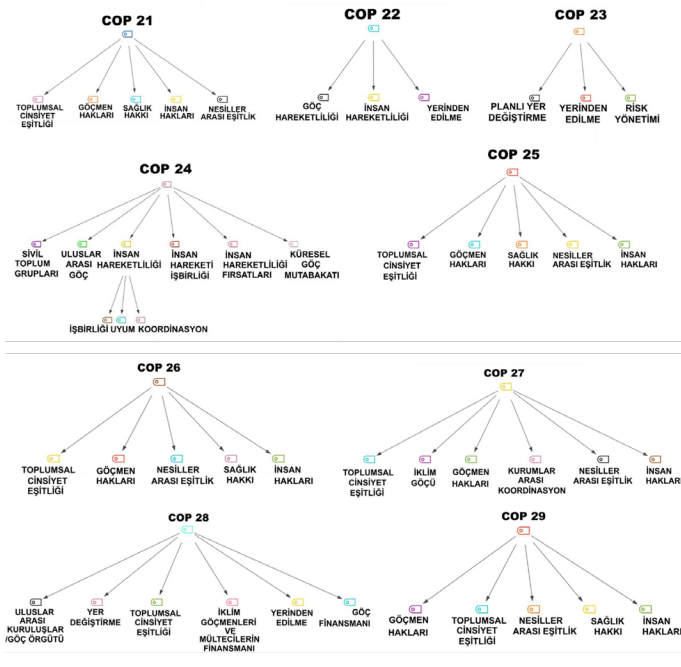
3. Materyal ve yöntem

Bu çalışmanın materyalini 2015-2024 yılları arasında gerçekleştirilen Taraflar Konferansları'nda kabul edilen toplam 225 karar belgesi oluşturmaktadır. Analiz kapsamına sırasıyla COP21 (24 Karar Belge), COP22 (26 Karar Belge), COP23 (23 Karar Belge), COP24 (29 Karar Belge), COP25 (19 Karar Belge), COP26 (24 Karar Belge), COP27 (39 Karar Belge), COP28 (20 Karar Belge) ve COP29 (21 Karar Belge) karar belgeleri dahil edilmiştir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde içerik analiz yöntemi ile yürütülmüştür.

225 karar belgesi, araştırmacılara nitel ve nicel verileri sistemli olarak düzenleyerek analiz yapabilmeye imkânı sunan MAXQDA nitel veri programı ile içerik analizi yapılmıştır. Bu program aynı zamanda raporları, belgeleri, görüşme çıktıları, ses kayıtlarını, video ve fotoğrafları oluşturulan veri setini tematik kodlarla ilişkilendirerek analizi gerçekleştirmektedir. Program, analiz sonucunda ise veriler arasında anlamlı ilişkileri grafikler, kelime bulutu, kod bulutu ve tablolarla ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, belirlenen karar belgeleri "göçmen, göç, mülteci, sığınmacı, yerinden edilme, yer değiştirme, planlı yer değiştirme" kavramları odağında sistematik olarak taranmıştır. Veri analiz sürecinde MAXQDA yazılımı kullanılmış; karar belgelerinin içerikleri doğrultusunda göç ve iklim değişikliği ilişkisini yansıtan temalar hiyerarşik biçimde kod-alt kod sistemi oluşturularak sınıflandırılmıştır. Bu süreçte, öncelikle belgelerde geçen kavramlar tanımlayıcı kodlarla işaretlenmiş, ardından bu kodlar arasındaki ilişkiler değerlendirilerek üst temalar altında toplanmıştır. Böylece COP karar belgelerinin göç ve iklim değişikliği bağlamında nasıl bir söylem geliştirdiği belirlenebilmiştir. COP belgelerinin her birinin odağını net şekilde ortaya koyabilmek adına her COP için ayrı grafikler ve kod bulutları oluşturulmuştur. Kod bulutları MAXQDA programı kapsamında yapılan analizde incelenen kavramlar kapsamında oluşturulan kodların ne kadar sık kullanıldığını görselleştirmektedir. Kod bulutunda en sık kullanılan kodlar büyük punto ile daha az kullanılan kodlar ise küçük puntolarla gösterilmektedir.

Belgelerde ilgili kavramların olduğu metinler MAXQDA nitel veri analiz programı ile incelenerek "sağlık hakkı, insan hakları, nesiller arası eşitlik, toplumsal cinsiyet eşitliği, göçmen hakları, insan hareketliliği, göç hareketliliği, yerinden edilme, planlı yer değiştirme, risk yönetimi, hareketlilik, sivil toplum grupları, uluslararası göç, Birleşmiş Milletler Göç Ağı, düzenli göç yolları, güvenli göç, düzenli ve sorumlu göç, kurumlar arası koordinasyon, çevre hakkı, iklim göçü, iklim kaynaklı göçmenlerin ve mültecilerin finansmanı, göç finansmanı, adil, güvenli ve onurlu insan hareketliliği, uluslararası kuruluşlar/göç örgütü" kodları oluşturulmuştur. COP belgelerinin içerikleri birbirinden farklılık gösterdiği için, her bir belge kendi teması doğrultusunda ayrı kodlarla analiz edilmiştir. Şekil 1'de araştırma konusu kapsamında MAXQDA programı aracılığıyla incelenen belgelere ilişkin verilen kodlar yer almaktadır.

ŞEKİL 1 | COP belgelerine yönelik kodların dağılımı

4. Bulgular ve tartışma

2015-2024 yılları arasında Birleşmiş Milletler tarafından farklı ülke ve kentlerde 9 ayrı COP toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılar sonucunda 225 karar belgesinin yayımlandığı görülmektedir (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025a). Çalışma kapsamında incelenen 225 karar belgesinde yer alan göç politikaları analizleri gerçekleştirilmiştir. Tablo 1’de COP toplantıları ve iklim göçüyle ilgili alınan temel kararlar yer almaktadır.

TABLO 1 | COP toplantıları ve iklim göçü kararları

COP/ Yıl	Yıl	Yer	Göç Olgusu	Notlar / Gelişmeler
COP21	2015	Paris	✓	Paris Anlaşması’na bağlı olarak göç, kayıp ve hasar (Loss & Damage) çerçevesinde ele alınmıştır. Kayıp ve hasar, iklim krizinin kaçınılmaz ve geri döndürülemez etkileriyle ilgili görülmüştür.
COP22	2016	Marakeş	✓	Yerinden Edilmeye İlişkin Görev Gücü (Task Force on Displacement –TFD) çalışmaları başlatılmıştır (TFD, Paris Anlaşması’ndan sonra, iklim değişikliğinin neden olduğu yerinden edilmelerle ilgili çalışmak üzere kurulmuştur).
COP23	2017	Bonn	✓	Fiji başkanlığında kırılma ada devletlerine odaklanılmıştır. Göç yeniden gündeme gelmiştir.
COP24	2018	Katowice	✓	TFD Görev Gücü, politika önerileri içeren nihai raporunu sunmuştur.
COP25	2019	Madrid	✓	Göç, kayıp ve zarar kapsamında tartışılmıştır. Net finansman vurgusu sınırlı kalmıştır.
COP26	2021	Glasgow	✓	İklim adaleti ve göç arasındaki bağ daha çok vurgulanmıştır.
COP27	2022	Şarm El-Şeyh	✓	Göç dolaylı biçimde, yeni kurulan fonla birlikte yeniden odağa alınmıştır.
COP28	2023	Dubai	✓	Göç, iklim etkileriyle mücadelede kapsayıcı kalkınma başlığı altında işlenmiştir.
COP29	2024	Bakü	✓	Göçmenlerin haklarına saygı gösterilmesi ve dikkate alınması önerilmiştir.

Kaynak: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b

Tablo 1, incelenen COP belgelerinin tamamında göç olgusuna yer verildiğini göstermektedir. Bölgelere ve coğrafyaya göre şekillenen iklim değişikliği etkileri sonucunda doğan göç olgusuna farklı terimlerle yaklaşım gösterildiği görülmektedir. İklim değişikliği etkisiyle oluşan göç sorunu Marakeş’te *yerinden edilme* kavramıyla yankı bulurken; Bonn’da *kırılmalık*, Katowice ve Madrid’de *kayıp ve zarar* ile ilişkilendirilmiş; Glasgow’da *iklim adaletine* vurgu yapılırken, Şarm El-Şeyh’te göç sorunu *bütçe ve fonlarla* desteklenerek çözülmesi gereken bir sorun olarak görülmüş ve dolaylı yoldan ele alınmıştır. Dubai’de iklim etkilerinin neden olduğu göç sorunuyla mücadelede yönelik *kalkınma biçimleri* gündem olurken; Bakü’de *göçmen haklarına* vurgu yapılmıştır.

2011 yılı ve sonraki yıllar Suriye iç savaşından kaçan milyonlarca kişinin kitlesel zorunlu hareketlilikle çevre ülkelere, özellikle Türkiye ve Ürdün’e göç ettiği dönem olmuştur. 2015 yılında gerçekleşen COP21 toplantısı, bir milyona yakın insanın Avrupa’ya mülteci olarak geçmesi, diğer yandan küresel ısınmanın devam etmesi, gelişmiş ülke sınıflandırmasında yer alan ülkelerin COP21 toplantısında ele alınan kısıtlara yaklaşımları gölgesinde gerçekleşmiştir. COP21, 2015 yılına kadar yapılan diğer toplantılara nazaran Paris İklim Anlaşması ile sonuçlanmış ve bir kırılma noktası olmuştur. COP21 sonuç belgelerinde “göç” doğrudan yer almasa da iklim adaleti söyleminin zemini oluşmuş; savaşlar ve iç karışıklıklar kadar iklimin “çatışma ve göç tetikleyicisi” olduğu tartışılmıştır.

Paris İklim Anlaşmasının imzaya açıldığı yıl yapılan COP22 toplantısı, Suriye krizi ile gelen göçler, Somali ve Etiyopya’da görülen şiddetli kuraklığa bağlı iklim göçleri ve Doğu Afrika’nın su krizi yaşaması ve bunun iklim değişikliği etkilerinin azaltılmaması durumunda tüm dünyayı saracak tehlikeye dönüşebileceği gerçeği ile toplantılmıştır. “İklim kırılmalığı” vurgusunun güçlendiği COP22’de, özellikle Afrika ülkeleri uyum (adaptation) taleplerini dile getirmişler, taleplerin arka planında göç olgusunu öne sürmüşlerdir. Diğer yandan, bu dönemde yapılan Türkiye-AB Göç Mutabakatı ile Avrupa’ya yönelik düzensiz göç hareketliliğinde düşüş gerçekleşmiş ve Türkiye bir şekilde Avrupa’ya tampon olmuştur.

2017 yılı Myanmar krizi ile Myanmar’dan Bangladeş’e göçen 700.000’den fazla mültecinin olması, Karayipler’de meydana gelen kasırgalar sonrası zorunlu yerinden edilmelerin yaşanması, ada devletlerinin iklim kaynaklı yerinden edilme konusunu daha yüksek sesle gündeme taşımalarına neden olmuştur. COP23’te “Kayıp ve Zarar” tartışmalarında göç üstü kapalı bir argüman haline gelmiştir.

Marakeş’te gerçekleşen COP24’te, BM Küresel Göç Mutabakatı kabul edilmiştir. Afrika’daki kuraklık COP21’de olduğu gibi COP24’te de gündeme gelmiştir. Aynı zamanda gıda sorunu da su kıtlığı ile birlikte ele alınmıştır. Afrika’nın Sahel Bölgesi’nde meydana gelen kitlesel iç göçler çerçevesinde iklim ve göç bağlantısına ilk kez COP24 sonuç belgelerinde yer verilmiştir.

2019 yılında Venezuela’dan komşu ülkelere Latin Amerika tarihinin en büyük kitlesel göç hareketleri yaşanmıştır. Göç, ne sebeple olursa olsun sadece Afrika’da değil, dünyanın birçok kıtasında görülmeye başlanmıştır. Pasifik ada devletlerinde deniz seviyesinin yükselmesi, düzensiz insan hareketliliği beklenen yerlerde planlı yer değiştirme tartışmalarının gündeme gelmesine neden olmuştur. “İklim mülteci” kavramı hukuki ve politik düzlemde daha sık telaffuz edilmeye başlanmıştır. COP25’te İklim adaleti ve dezavantajlı gruplar vurgusu yapılmıştır.

2020 yılında yaşanan COVID-10 pandemisi nedeniyle 2021 yılında gerçekleştirilen COP26’da önemli kararlar alınmıştır. COVID-19 pandemisi enerji fiyatlarındaki dalgalanmalara ve iklim finansmanı için verilen taahhütlerin yerine getirilememesine neden olmuştur. Bu durum emisyon azaltımını olumsuz etkilemiş ve gelişmekte olan ülkelere verilen mali destek hedeflerinin sınırlanmasına neden olmuştur. Aynı zamanda aşırı iklim olaylarının çok sık görülmeye başlaması ve şiddetinin artması, IPCC’nin Altıncı Değerlendirme Raporu’nda iklim krizine vurgu yapılması da iklim konusunda acil eyleme geçilmesinin gerekliliği bir kez daha önem kazanmıştır. Joe Biden’ın ABD seçimlerini kazanması ile, ABD 4 Kasım 2020’de tarihinde çıktığı Paris Anlaşması’na 20 Ocak 2021’ tarihinde geri dönmüştür. Bu durum küresel iklim diplomasisi açısından önemli bir etki oluşturmuştur. Bununla birlikte büyük oranda emisyon üreten ülkelerdeki iç siyasi

kısıtlamalar daha bağlayıcı taahhütlerin kabulünü sınırlamıştır. Sonuç olarak uzlaşmacı dil benimsenerek, kömür kullanımının aşamalı olarak kaldırılması yerine aşamalı olarak azaltılmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla tüm bunlar, iklim etkilerinin sosyal kırılganlıklarını derinleştirirken, COP26'da iklim-sağlık-göç ilişkisinin daha görünür olmasına neden olmuştur.

COP27'nin düzenlendiği 2022 yılında siyasal ve ekonomik açıdan Rusya-Ukrayna savaşı öne çıkarak, küresel çerçevede hem enerji hem de gıda krizini ciddi şekilde etkilemiştir. Enerji fiyatlarının artması, arz güvenliği için duyulan kaygılar, enflasyonun yüksekliği, birçok ülkenin kısa vadede fosil yakıtlardan çıkış konusunda daha tedbirli bir tutum benimsenmiştir. Bu noktada COP27'de azaltım hedeflerinin güçlendirilmesi sınırlı kalmış; kömür, petrol ve doğalgazdan çıkışa ilişkin bağlayıcı ve net ifadeler yerine daha esnek ve uzlaşmacı bir söylem tercih edilmiştir. 2022 yılında tüm dünyada meydana gelen iklim olayları (Pakistan'da büyük seller, Avrupa'da hava sıcaklıklarının artması, Afrika'daki kuraklıklar) iklim değişikliği ile mücadelede acil eyleme geçmenin gerekliliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Dolayısıyla yaşanan bu etkiler, gelişmekte olan ülkelerin iklim kaynaklı kayıp ve zarar taleplerini güçlendirmiştir. Bu durum, COP27'de "kayıp ve zarar" konusunu ilk kez kurumsal bir çerçeveye kavuşmasını sağlamış ve bu alanda fon kurulmasına dair önemli bir karar alınmıştır. Kayıp ve Zarar Fonu'nun kabulü, iklim kaynaklı zorunlu göç için dönüm noktası olmuş ve göç konusu artık dolaylı değil, politik gerçek olarak ele alınmıştır. İklim değişikliği etkilerinin getirdiği kriz, aynı zamanda eşitsizliklere de neden olmuş ve iklimden en az sorumlu olan ülkeler için iklim adaleti söylemini ön plana çıkarmıştır. Bu da COP27'nin "Afrika COP"u olarak adlandırılmasını anlamlı kılmış; uyum, dayanıklılık ve adil finansman konularının müzakerelerde merkezi bir konumda yer almasını sağlamıştır. Bunlarla birlikte gelişmiş ülkelerin geçmişte verdikleri iklim finansmanına yönelik sözlerinin yeterince yerine getirilememiş olması, müzakerelerde güven sorununu ortaya çıkarmış; COP27'de gelişmekte olan ülkelerin kayıplarının yerine getirilmesine ve uyuma yönelik kapasitenin artırılmasına odaklanan kararların ön plana çıkmasına neden olmuştur.

İklim krizinin etkileri 2023 yılında artarak devam etmiş ve iklim kaynaklı yerinden edilmeleri daha da görünür hale getirmiştir. 2021 ve 2023 yılları arasında yayınlanan IPCC Altıncı Değerlendirme Raporu, mevcut azaltım çabalarının yetersiz olduğunu ortaya koymuş ve COP28'de konuyla ilgili acil eylem planına ihtiyaç duyulduğunu vurgulamıştır. Bu durum hem emisyon azaltımı hem de uyum ve dirençlilik stratejilerine odaklanılmasını sağlamıştır. Bununla birlikte fosil yakıtların aşamalı olarak bırakılmasına dair tartışmalar ve COP28'de enerji dönüşümü ve iklim finansmanına ilişkin son karar metinlerinde uzlaşmaya dayalı ve sınırlı taahhütleri ortaya çıkmasına neden olmuştur. Güney Asya ve Sahra Altı Afrika'da iklim değişikliğinin olumsuz etkisi nedeniyle meydana gelen geçim kaynaklarının kaybına bağlı yerinden edilmeler, iklim değişikliğinin hem çevresel ve sosyo-ekonomik hem de insani boyutunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda COP28'de kırılğan ülkelerin uyum kapasitesinin artırılması ve iklim finansmanının yerel düzeyde direnci artıracak şekilde yönlendirilmesine yönelik kararlar alınması anlamlıdır. Ancak tüm bunlara rağmen iklim göçüne dair hukuki düzenlemelerin karar metninde sınırlı kalmış ve iklim göçü dolaylı olarak uyum, dirençlilik ve kalkınma politikaları bağlamında ele alınmıştır.

2024 yılında iklim değişikliğinin olumsuz etkisi birçok alanda görülmeye devam ederken; jeopolitik gerilimlerin artması, bazı ülkelerdeki iç politika baskıları, çatışmaların devam etmesi gibi nedenler, iklimle yönelik taahhütlerin sınırlı kalmasına neden olmuştur. Enflasyon artışları, gelişmekte olan ülkelerde artan borç yükü ve iklim finansmanındaki eşitsizlikler, COP29 müzakerelerini kayıp ve zarar finansmanı ve kırılğan ülkelerin uyum kapasitesi tartışmaları çerçevesinde şekillenmiştir. Bu durum, yerinden edilme ve göç arasında bağlantı kurulmasını sağlamıştır. Kıyı bölgeleri ile ada ve delta alanlarında kalıcı yerinden edilme risklerinin artması, COP29'da iklim değişikliğinin artık kalıcı, mekânsal ve toplumsal yapıları dönüştüren uzun vadeli bir sorun olarak ele alınmasına yol açmıştır. İklim değişikliğinin hızlanan etkilerinin daha da görünür olması iklim nedeniyle yerinden edilme konusunu politika oluşturma noktasında daha da önemli olmuştur. Böylece COP29 karar metinlerinde planlı

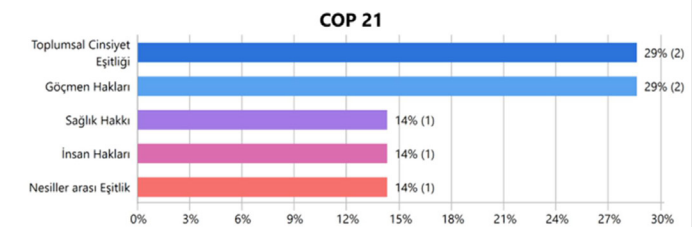
yer değiştirme, uyum ve dayanıklılık politikaları daha güçlü şekilde vurgulanmıştır. Aynı zamanda finansman müzakerelerinde iklim göçmenlerine yönelik uzun vadeli destek mekanizmalarının ön plana çıkması, iklim göçü kayıp ve zarar tartışmalarının müzakerelerin merkezinde yer almasını sağlamıştır.

COP toplantılarında alınan kararların, toplantıların gerçekleştiği dönemin küresel politik, ekonomik, siyasi ve sosyolojik koşullarından doğrudan etkilendiği görülmektedir. Gelişmiş ülkeler arasındaki rekabet, enerji güvenliği kaygıları ve ulusal egemenlik vurgusu, yaptırım gücü yüksek ve bağlayıcı iklim taahhütlerinin ortaya çıkmasını sınırlandırırken; küresel ekonomik krizler, pandemi sonrası toparlanma süreci ve artan enerji maliyetleri, özellikle gelişmekte olan ülkelerin kalkınma önceliklerini iklim politikalarının önüne geçirmesine neden olmuştur. Karar belgelerinde iklim değişikliğiyle bağlantılı zorunlu göç ve yerinden edilme olgusu da giderek daha görünür bir yer edinmiştir.

Toplumsal düzeyde iklim farkındalığının artması ve Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) etkisi ile COP toplantıları gündemine zorunlu göç, yerinden edilme olgusu, iklim adaleti, kayıp ve zarar gibi konular ele alınmıştır. Ancak, bu kararlar çoğunlukla niyet beyanı düzeyinde kalmış, göçün güvenli, sınır yönetimi ve sosyal uyum gibi hassas alanlarla kesişmesi nedeniyle çoğu zaman temkinli ve dolaylı ifadelerle ele alınmıştır. Bu bağlamda COP kararlarının, iklim değişikliğinin göç üzerindeki etkisini kabul eden ancak mevcut küresel siyasal ve ekonomik dengeler nedeniyle bu etkiyi somut ve bağlayıcı yönetim mekanizmalarına dönüştürmekte yetersiz kaldığı ifade edilebilir. Mevcut uluslararası sistemin siyasi ve ekonomik sınırları içinde en düşük ortak paydayı yansıtan bir uzlaşma zemini ortaya konulurken küresel iklim krizinin gerektirdiği net ve keskin dönüşüme yol açacak kararlar görülmüştür.

COP karar sonuç belgelerinde 2015-2024 yılları arasında yer alan iklim-göç ilişkisi kodlara göre analiz edildiğinde yukarıda değinilen konuların grafik ve kelime bulutlarında yer aldığı görülmektedir. Karar belgelerine ilişkin yapılan analizlerde; belgeler hem kendi temasına göre hem de diğer belgelere göre değerlendirilerek; iklim değişikliği-göç ilişkisi odağında öncelikler, hedefler, öne çıkan temalar ve kavramsal farklılıklar ortaya konmuştur. Şekil 2, COP21'de alınan 24 karar belgesinin analizini göstermektedir.

ŞEKİL 2 | COP21 karar belgeleri analiz grafiği

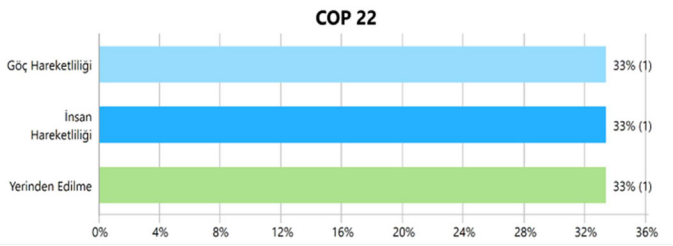

Şekil 2'de "Göçmen Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" kodları %29 oranla ön plana çıkmaktadır. Belgelerde göçmen haklarına dikkat çekilmektedir. Ayrıca karar belgelerinde sağlık hakkı, insan hakları, nesiller arası eşitlik kodlarına da yer verilmiştir. Şekil 3'te COP21 karar belgelerine ilişkin kod bulutu yer almaktadır.

ŞEKİL 3 | COP21 karar belgeleri analizi kod bulutu

Nesiller arası Eşitlik
Göçmen Hakları
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Şekil 3'te COP21 karar belgelerinin kod bulutunda "Göçmen Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" kodlarının belirgin şekilde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte "Nesiller arası Eşitlik" kodu öne çıkmaktadır. Şekil 4, COP22'de alınan 26 karar belgesinin analizini göstermektedir.

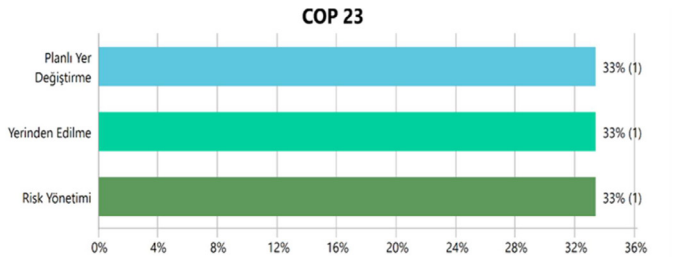
ŞEKİL 4 | COP22 karar belgeleri analiz grafiği

Şekil 4'te COP22 belgesinin analizinde "Göç Hareketliliği, İnsan Hareketliliği, Yerinden Edilme" kodlarının %33 oranla eşit şekilde yer aldığı görülmektedir. COP22'de yerinden edilme ve göç hareketliliği kavramlarına yer verilmektedir. COP 22 ile yerinden edilmeye yer verildiği görülmektedir. Bu göç ile ilgili önemli bir dönüm noktasıdır. Bu belge COP21'e göre göç konusuna daha odaklıdır. Şekil 5'te COP22 karar belgelerine ilişkin kod bulutu yer almaktadır.

ŞEKİL 5 | COP22 karar belgeleri analizi kod bulutu

Yerinden Edilme
Göç Hareketliliği
İnsan Hareketliliği

Şekil 5'te MAXQDA analizinde COP22 belgesinin kod bulutunda "Göç Hareketliliği, İnsan Hareketliliği, Yerinden Edilme" kodlarının belirgin şekilde olduğu görülmektedir. Şekil 6, COP23'te alınan 23 karar belgesinin analizini göstermektedir.

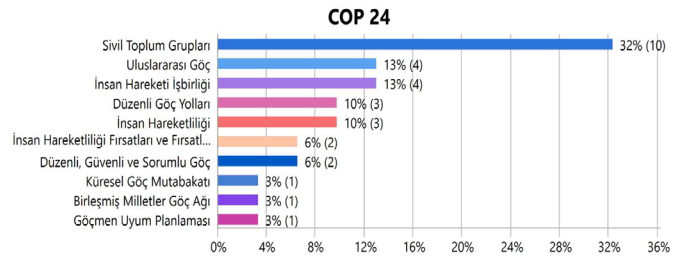
ŞEKİL 6 | COP23 karar belgeleri analiz grafiği

Şekil 6'da COP23 belgesinin analizinde "Planlı Yer Değiştirme, Yerinden Edilme, Risk Yönetimi" kodlarının %33 oranla eşit şekilde olduğu görülmektedir. Bu belgede planlı yer değiştirme ve yerinden edilme konularına dikkat çekilmektedir. Şekil 7, COP23 karar belgelerinin kod bulutunu göstermektedir.

ŞEKİL 7 | COP23 karar belgeleri analizi kod bulutu

Risk Yönetimi
Planlı Yer Değiştirme
Yerinden Edilme

Şekil 7'de, COP23 kod bulutunda "Planlı Yer Değiştirme, Yerinden Edilme ve Risk Yönetimi" kodları eşit oranda öne çıkmaktadır. Şekil 8, COP24 toplantısında alınan 19 karar belgesinin analizini göstermektedir.

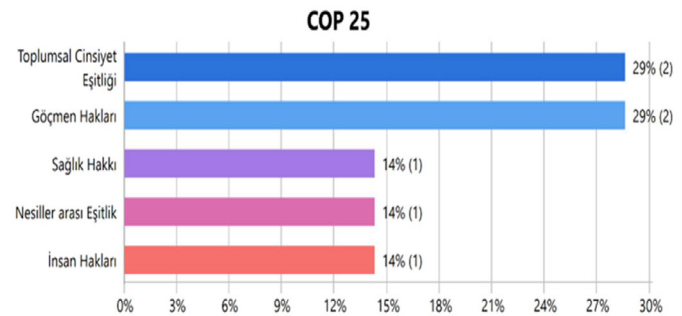
ŞEKİL 8 | COP24 karar belgeleri analiz grafiği

Şekil 8'de, COP24 belgesinde "Sivil Toplum Kuruluşları" kodunun %32 oranla öne çıktığı görülmektedir. İkinci sırada "Uluslararası Göç, İnsan Hareketi İşbirliği" kodları %13 oranla yer almaktadır. "Düzenli Göç Yolları, İnsan Hareketliliği" kodları %10 oranıyla üçüncü sıradadır. Bu belgede göçe yönelik olarak, düzenli göç, güvenli göç, sorumlu göç, göç yolları, göçmen uyum planlaması konularına yer verilmiştir. Şekil 9, COP24 karar belgelerine ilişkin kod bulutu analizini göstermektedir.

ŞEKİL 9 | COP24 karar belgeleri analizi kod bulma

Küresel Göç Mutabakatı
İnsan Hareketliliği Fırsatları ve Fırsatları
Düzenli, Güvenli ve Sorumlu Göç
Göçmen Uyum Planlaması İşbirliği
Sivil Toplum Grupları
Uyum **Uluslararası Göç** **Koordinasyon**
COP 24 **Birleşmiş Milletler Göç Ağı**
Düzenli Göç Yolları
İnsan Hareketi İşbirliği

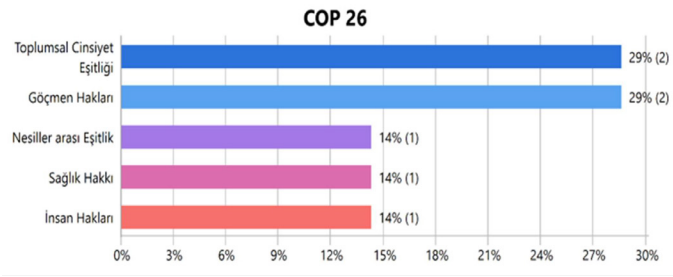
Şekil 9'da MAXQDA Analizine göre COP24 karar belgelerinin kod bulutunda "Sivil Toplum Grupları, Uluslararası Göç, İnsan Hareketi İşbirliği" kodlarının öne çıktığını göstermektedir. COP24 toplantısı öne çıkan kodlar dışında farklı temaların işlendiği geniş içerikli bir toplantı olmuştur. Göç bağlamında uyum, koordinasyon, düzenli göç yolları, Birleşmiş Milletler göç ağı, küresel göç mutabakatı gibi birçok konu ele alınmıştır. Bu konuların sonuç belgelerine de yansıtıldığı görülmektedir. Şekil 10, COP25'te alınan 26 karar belgesinin analizini göstermektedir.

ŞEKİL 10 | COP25 karar belgeleri analiz grafiği

Şekil 10'da COP25 toplantı sonuç belgelerinde iklim göçü bağlamında yapılan analizde kodların eşit oranlarda dengeli dağılımı gözlemlenmiştir. "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Göçmen Hakları" kodları %29 oranıyla öne çıkmaktadır. Diğer ele alınan konular arasında "Sağlık Hakkı, Nesiller arası Eşitlik ve İnsan Hakları" kodları bulunmaktadır. Bu kodların dağılımı %14 ile eşit oradadır. COP25 karar belgelerine ilişkin kod bulutu Şekil 11'de görülmektedir.

ŞEKİL 11 | COP25 karar belgeleri analiz kod bulutu

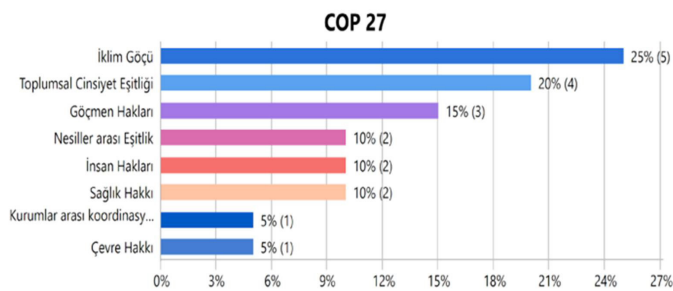
Şekil 11'de yer alan COP25 kod bulutunda "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Göçmen Hakları" kodları öne çıkmaktadır. COP25 toplantısı sonuç belgelerinde yer alan Sağlık Hakkı, Nesiller arası Eşitlik ve İnsan Hakları gibi konuların kelime bulutunda yer aldığı görülmektedir. Şekil 12, COP26'da alınan 24 karar belgesinin analizini göstermektedir.

ŞEKİL 12 | COP26 karar belgeleri analiz grafiği

Şekil 12'de COP 26 belgesinde "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Göçmen Hakları" kodları %29 oranıyla öne çıkmaktadır. İkinci sırada "Sağlık Hakkı, Nesiller arası Eşitlik ve İnsan Hakları" kodları %14 oranıyla yer almaktadır. COP26 karar belgelerine ilişkin oluşturulan kod bulutu analizi Şekil 13'te görülmektedir.

ŞEKİL 13 | COP26 karar belgeleri analiz kod bulutu

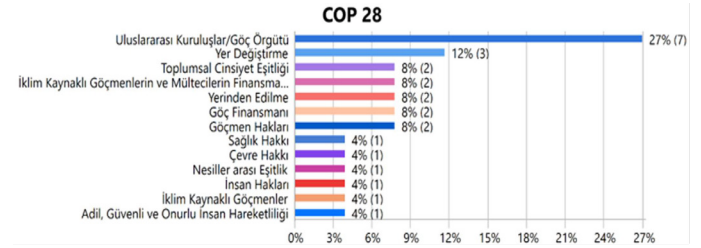
Şekil 13'te yer alan COP26 kod bulutunda "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Göçmen Hakları" kodları öne çıkmaktadır. Gerek COP25 gerekse COP26 toplantıları sonuç belgelerinde ele alınan konuların oransal dağılımlarının eşit olarak gerçekleştiği, sağlık hakkı, nesiller arası eşitlik, göçmen hakları gibi kodların her iki toplantı sonucuna da yansıtıldığı görülmüştür. Şekil 14, COP27'de alınan 39 karar belgesinin analizini göstermektedir.

ŞEKİL 14 | COP27 karar belgeleri analiz grafiği

Şekil 14'te COP 27 belgesinde %25 oranıyla "İklim Göçü" kodu öne çıkmaktadır. İkinci sırada %20 oranıyla "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" kodu gelmektedir. Üçüncü sırada %10 oranıyla "Göçmen Hakları" kodu yer almaktadır. Bu belgede iklim göçü, kurumlar arası koordinasyon ve çevre hakkı konularına yer verildiği görülmektedir. COP27 karar belgelerine ilişkin kod bulutu analizine Şekil 15'te yer verilmiştir.

ŞEKİL 15 | COP27 karar belgeleri analiz kod bulutu

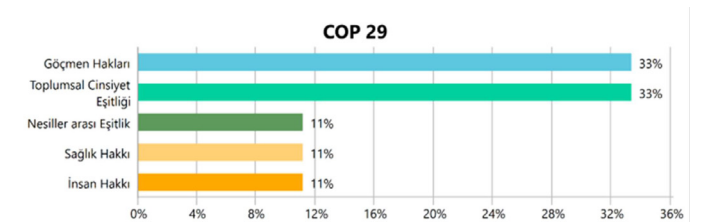
Şekil 15'te yer alan COP 27 kod bulutunda "İklim Göçü" kodu öne çıkmaktadır. Bununla birlikte belgede en çok yer alan ikinci kod ise "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği"dir. COP25 ve COP26'da ortaya çıkan Nesiller Arası Eşitlik, Sağlık Hakkı, Göçmen Hakları gibi konuların COP27'de de yer aldığı ve kod bulutuna yansıtıldığı görülmüştür. Ayrıca COP27'de Kurumlar Arası Koordinasyon, Çevre Hakkı gibi konular dikkat çekmektedir. Şekil 16, COP28'de alınan 20 karar belgesinin analizini göstermektedir.

ŞEKİL 16 | COP28 karar belgeleri analiz grafiği

Şekil 16'da COP28 belgelerinde %27 oranla "Uluslararası Kuruluşlar/Göç Örgütü" kodu öne çıkmaktadır. İkinci sırada ise %12 oranıyla "Yer Değiştirme" kodu yer almaktadır. "İklim Kaynaklı Göçmenlerin ve Mültecilerin Finansmanı, Yerinden Edilme, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Göçme Hakları, Göç Finansmanı" üçüncü sıradadır. Bu belgede iklim kaynaklı göçlere yönelik vurgu yapılmakla birlikte; iklim göçüyle ilgili yaşanan sorunların finansmanına da dikkat çekilmektedir. Şekil 17'de COP28'deki karar belgelerine ilişkin kod bulutu yer almaktadır.

ŞEKİL 17 | COP28 karar belgeleri analiz kod bulutu

Şekil 17'de COP28 kod bulutunda "Uluslararası Kuruluşlar/Göç Örgütü" kodu öne çıkmaktadır. İklim Kaynaklı Göçmenlerin ve Mültecilerin Finansmanı, Yerinden Edilme, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Göçmen Hakları, Göç Finansmanı da öne çıkan diğer kodlar arasındadır. Şekil 18 ise, COP29'da alınan 21 karar belgesinin analizini göstermektedir.

ŞEKİL 18 | COP29 karar belgeleri analiz grafiği

Şekil 18'de, COP 29 belgesinde "Göçmen Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" kodlarının %33 oranla öne çıktığı görülmektedir.

Bu belgede iklim göçüne dair bir vurgu yapılmamıştır. COP29 karar belgelerine ilişkin kod bulutu analizi Şekil 19’da görülmektedir.

ŞEKİL 19 | COP29 karar belgeleri analizi kod bulutu

Şekil 19’da yer alan COP 29 kod bulutunda “Göçmen Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” en çok kodlanan konulardır. Diğer kodlar önceki COP toplantı sonuç belgelerinde görülen başlıkları (İnsan Hakkı, Sağlık Hakkı, vb.) içermektedir. İklim değişikliğine bağlı küresel sorunların derinleştiği bir dönemde gerçekleştirilen ve en son yapılan COP toplantısı olmasına rağmen, COP29’da iklim göçü ve ilgili konular kapsamlı biçimde ele alınmamıştır. Şekil 20’de, MAXQDA nitel analiz programında analizi yapılan tüm karar belgelerine yönelik genel kod bulutu yer almaktadır.

ŞEKİL 20 | MAXQDA analizi genel kod bulutu

Şekil 20’de COP21’den COP29’a 9 farklı COP toplantısı sonuç belgeleri analizinde genel olarak; “Sivil Toplum Grupları ve Uluslararası Kuruluşlar/Göç Örgütü” kodlarının detaylı olarak ele alındığı görülmektedir. Bununla birlikte, İklim Göçü, İnsan Hareketi İş birliği, Uluslararası Göç, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği konuları da toplantılarda ele alınmıştır. Sonuç belgelerine yansıyan bu kodlar dışında Göçmen Hakları, Düzenli Göç Yolları, Sağlık Hakkı gibi konular COP toplantılarının gündeminde yer almıştır. Gelecek COP toplantılarında bu bağlamda yeni konuların ele alınması ve mevcut konuların genişletilerek işlenmesi öngörülmektedir. Şekil 21, tüm karar belgelerinde ağırlıklı olarak yer verilen kelimelere yönelik kelime bulutu görülmektedir.

ŞEKİL 21 | MAXQDA analizi genel kelime bulutu

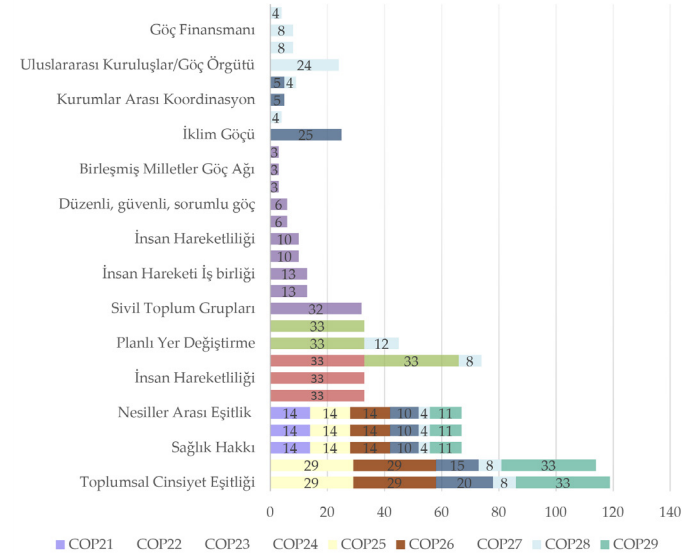

Şekil 21’de yer alan COP21’den COP29’a 9 farklı COP toplantısı sonuç belgeleri analizi sonrası ortaya çıkan kelime bulutu değerlendirildiğinde; “iklim, hakları, yerinden, değişiklik” kelimelerinin yoğun olarak işlendiği görülmektedir. Bununla birlikte COP belgelerinde en sık geçen ifadeler arasında “göç, göçmenler, uluslararası, kalkınma” yer almaktadır.

Taraflar Konferansları sonrası, iklim değişikliği gündemini belirleyen ve iklim kaynaklı göçü uluslararası boyuta taşıyan önemli belgeler kabul edilmiştir. Dolayısıyla göç ve yerinden edilme

konularına ilişkin eğilimlerin ve bu eğilimlerin bağlamlarının birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Şekil 22’de COP toplantıları sonuç belgelerinde geçen göç ve ilişkili kavramların analizi yer almaktadır.

ŞEKİL 22 | COP karar belgelerinde iklim kaynaklı göç konusunun içerik analizi

Kaynak: MAXQDA, 2025

Şekil 22’de COP21’den COP29’a kadar olan süreçte, iklim göçüyle doğrudan veya dolaylı ilişkili kavramların hangi konferanslarda ne düzeyde yer aldığı gösterilmektedir. Bu temalar, hem normatif (örneğin, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği) hem de uygulamaya dönük (örneğin, planlı yer değiştirme, risk yönetimi) yönleriyle çok katmanlı bir göç tartışmasını yansıtmaktadır.

En yoğun şekilde tekrarlanan kavramlar arasında “İnsan Hareketliliği”, “Göç Hareketliliği” ve “Yerinden Edilme” temaları öne çıkmaktadır. Bu üç tema, COP22’den itibaren her konferansta artan bir biçimde gündeme taşınmış, özellikle COP27 ve COP28’de belirgin bir sıklıkla yer almıştır. Bu durum, iklim krizinin tetiklediği zorunlu göç dinamiklerinin artık uluslararası müzakerelerde marjinal bir tartışma olmaktan çıktığını ve ana gündem başlıklarından biri haline geldiğini göstermektedir.

“Risk Yönetimi” ve “Planlı Yer Değiştirme” konuları, özellikle COP26’dan itibaren artış göstermektedir. Bu iki tema, iklim değişikliğinin doğrudan etkilerinin öngörülerek önleyici veya düzenleyici önlemler alınmasını ifade etmektedir. COP26’dan itibaren yükselen bu tematik vurgu, kayıp ve zarar (loss and damage) mekanizmaları tartışmalarıyla paralellik göstermekte ve daha proaktif bir göç yönetimi anlayışının şekillendiğine işaret etmektedir.

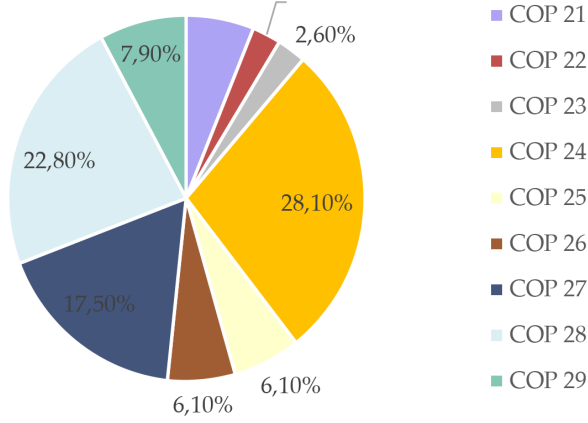
“İnsan Hakları”, “Sağlık Hakkı”, “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği”, “Göçmen Hakları” ve “Nesiller Arası Eşitlik” gibi temalar, birçok konferansta istikrarlı biçimde yer almış; özellikle COP25’ten itibaren bu söylemlerde gözle görülür bir artış kaydedilmiştir. COP27 ve COP28’de “Göçmen Hakları” ve “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” en sık atıf yapılan normatif kavramlar arasında yer almıştır. Bu eğilim, iklim göçüne yalnızca bir güvenlik meselesi olarak değil, aynı zamanda bir adalet ve haklar meselesi olarak yaklaşıldığını göstermektedir.

“Uluslararası Kuruluşlar”, “Birleşmiş Milletler Göç Ağı” ve “Küresel Göç Mutabakatı” gibi temaların daha çok COP23–COP26 döneminde yer aldığı görülmektedir. Bu dönemde uluslararası sistemin göç olgusunu daha bütüncül bir çerçevede ele alma çabası dikkat çekmektedir. Ancak bu temaların COP27 sonrasında belirgin biçimde azaldığı, yerini daha çok yerel ölçekli uyum politikalarına bıraktığı anlaşılmaktadır.

Şekil 22’ye göre COP karar belgelerinde “İklim Göçü” ve “İklim Kaynaklı Göçmenler” gibi kavramlar çok daha sınırlı sayıda geçmekte, örneğin “İklim Göçü” yalnızca COP27’de belirgin biçimde öne çıkmaktadır (25 tekrar). Bu durum, “iklim göçü” kavramının hâlâ terminolojik ve hukuksal açıdan oturmuş bir çerçeveye sahip olmadığını, bu nedenle daha çok dolaylı kavramlarla (insan

hareketliliği, yerinden edilme vb.) ifade edildiğini göstermektedir. “Göç Finansmanı” ve “İklim Kaynaklı Göçmen/Mülteci Finansmanı” kavramları sadece COP27 ve COP28’de öne çıkmıştır. Bu durum, iklim kaynaklı göç hareketlerinin finansal yükü ve sorumluluk paylaşımı açısından hâlâ küresel düzeyde netleşmemiş bir mesele olduğunun göstergesidir. Şekil 23’te iklim kaynaklı göç eğilimleri yüzdeleri yer almaktadır.

ŞEKİL 23 | COP karar belgelerinde iklim kaynaklı göç eğilimleri

Şekil 23’te, iklim değişikliğine bağlı göç olgusunun zamansal süreçte COP (Taraflar Konferansı) karar belgelerinde giderek artan bir sıklıkla ve daha kapsamlı biçimde ele alındığı açıkça görülmektedir. Özellikle COP24 (Katowice), COP27 (Şarm El-Şeyh) ve COP28 (Dubai) süreçleri, iklim kaynaklı göç olgusunun insani mesele olmasının yanı sıra; iklim adaleti, uyum politikaları ve kayıp-zarar mekanizmalarıyla birlikte çok boyutlu bir sorun olarak değerlendirilmeye başlandığı kırılma noktaları olarak ön plana çıkmaktadır.

Bu grafik, iklim değişikliği ile zorunlu göç arasındaki ilişkinin uluslararası iklim politikalarıyla entegrasyonunun giderek derinleştiğini göstermektedir. Bu eğilim, özellikle iklim kaynaklı göçten doğrudan etkilenen gelişmekte olan ülkelerin, Taraflar Konferansı zirvelerinde bu konuyu daha ısrarlı biçimde gündeme taşınmasıyla açıklanabilmektedir.

5. Sonuç

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamındaki Taraflar Konferansı (COP) belgeleri, iklim değişikliğinin sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerini çok boyutlu biçimde ele almaktadır. Göç olgusu, bu belgelerde özellikle iklim değişikliğinin insan yaşamı üzerindeki dolaylı etkileri bağlamında yer bulmuştur (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2025b). Özellikle 2010 sonrası belgelerde iklim kaynaklı göç ve yerinden edilme konularına artan bir şekilde yer verilmiştir. Bu bağlamda göç, sadece insani bir kriz olarak değil, aynı zamanda iklim politikalarının ayrılmaz bir unsuru olarak değerlendirilmiştir.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Taraflar Konferansları (COP), iklim göçü konusunda küresel farkındalığı artırmak ve çözüm odaklı mekanizmalar oluşturmak adına önemli adımlardır. Paris Anlaşması’nın kabul edildiği COP21’den itibaren, iklim değişikliği kaynaklı kayıp ve zararlar çerçevesinde iklim göçünün tartışmalara dahil edildiği görülmektedir. Bu bağlamda, COP24’te Katowice’de, Göç Görev Gücü tarafından sunulan öneriler, iklim göçünün anlaşılmasını ve yönetilmesini kolaylaştıracak somut adımları içermektedir. Özellikle COP27’de oluşturulan “Kayıp ve Zarar Fonu,” yerinden edilen topluluklara mali destek sağlama konusunda bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, iklim göçü ile ilgili yasal çerçevelerin netleşmemesi, finansal kaynakların yetersizliği ve uluslararası iş birliği eksiklikleri, bu konuda kaydedilen ilerlemeyi sınırlamaktadır. COP süreçleri, iklim göçüne yönelik adil, kapsayıcı ve etkili politikalar geliştirme konusunda bir zemin sağlasa da uygulama aşamasında daha kararlı ve koordineli çabalara ihtiyaç duyulmaktadır.

COP belgelerinde iklim değişikliği ve göç ilişkisi artan bir

farkındalıkla ele alınmış, Paris Anlaşması ile kurumsallaşmış ve son COP’larda daha bütüncül bir çerçeveye kavuşmuştur. Paris Anlaşması, iklim kaynaklı kayıp ve zararlar bağlamında göçü daha net şekilde tanımlamıştır. Anlaşma uyarınca kurulan Varşova Uluslararası Kayıp ve Zarar Mekanizması (WIM) altındaki Göç ve Yerinden Edilme Görev Gücü (TFD), bu ilişkinin kurumsal düzeyde ele alınması sağlanmıştır.

COP24–COP28 döneminde, politikalar ve adaptasyon planları öne çıkmaktadır. Bu dönemde Görev Gücü’nün raporları ve tavsiyeleri doğrultusunda, ulusal adaptasyon planlarında göç unsuru daha belirgin hale gelmiştir. Ayrıca, iklim adaleti, insan hakları ve göçmenlerin kırılabilirliği gibi konular COP belgelerinde vurgulanmaya başlamıştır. İklim göçü, sadece zorunlu yerinden edilme değil; aynı zamanda adaptif hareketlilik (ör. geçici göç, planlı yerleşim) birimlerinde tanımlanmakta ve bu doğrultuda politika önerileri geliştirilmektedir.

COP24–COP28 döneminde Görev Gücü’nün raporları ve tavsiyeleri doğrultusunda, ulusal adaptasyon planlarında göç unsuru daha belirgin hale gelmiştir. Ayrıca, iklim adaleti, insan hakları ve göçmenlerin kırılabilirliği gibi konular COP belgelerine girmeye başlamıştır. İklim göçü, sadece zorunlu yerinden edilme değil; aynı zamanda adaptif hareketlilik (ör. geçici göç, planlı yerleşim) biçimlerinde tanımlanmakta ve bu doğrultuda politika önerileri geliştirilmektedir.

Son olarak COP29’da göçmenlerin haklarına ve yükümlülüklerine saygı gösterilmesinin teşvik edilmesi ve dikkate alınması tavsiyesi yer almıştır. Ancak somut politika taahhütleri ve bağlayıcı finansman mekanizmalarının eksikliği, iklim göçüyle mücadelede daha fazla çaba gerektiğini göstermektedir. Özellikle, iklim değişikliğinden en çok etkilenen savunmasız toplulukların desteklenmesi için daha kapsamlı ve etkili stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır.

MAXQDA analizinden elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; COP21’de göçmen haklarının öne çıktığı; COP22’de göç hareketliliği, insan hareketliliği ve yerinden edilme kodlarının eşit vurguya sahip olduğu görülmektedir. COP22 ile yerinden edilmeye yer verilmiştir. Bu göç ile ilgili önemli bir dönüm noktasıdır. COP 23’te ise planlı yer değiştirme, yerinden edilme ve risk yönetimi kodlarının eşit olduğu görülmektedir. COP 24’te sivil toplum kuruluşlarının, uluslararası göç, insan hareketliliği ve insan hareketi iş birliği öne çıkmaktadır. Aynı zamanda göç uyum planlaması, düzenli, güvenli ve sorumlu göç kavramları bu belgede yer almaktadır. COP 25 ve COP 26’da göçmen hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği kodlarının öne çıktığı görülmektedir. COP 27’de iklim göçü, göçmen hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği kodları ve kurumlararası koordinasyon kodu ön plana çıkmaktadır. COP 28’de yer değiştirme, yerinden edilme, iklim kaynaklı göçmenlerin ve mültecilerin finansmanı, iklim kaynaklı göçmenler, göç finansmanı kavramları yer almakla birlikte Uluslararası kuruluşlar/göç örgütü kodu öne plana çıktığı görülmektedir.

2023 yılında gerçekleştirilen COP28’de önemli bir ivme yakalansa da son olarak gerçekleştirilen COP29 dahil olmak üzere genel olarak her COP toplantısının benzer konu başlıklarıyla ele alındığı görülmüştür. COP 22- COP 23 ve COP25- COP 26 gibi bazı COP toplantılarında konu yatay düzlemde aynı veya benzer kodlarla işlenmiştir. İklim değişikliğine bağlı küresel krizler gün geçtikçe dünyayı tehdit edecek hale gelmektedir. Gerek Birleşmiş Milletler gerekse Uluslararası Göç Örgütü tarafından yayınlanan raporlarda yapılan ileriye yönelik projeksiyonlarda bu durum görülmektedir. Tüm ulusları bekleyen iklim göçü hareketliliği krize dönüşmeden acil eylem planları devreye girmelidir. Bu nedenle, COP gibi yoğun katılımlı Birleşmiş Milletler toplantılarında göç hem uyum stratejisi hem de iklim değişikliğinin bir sonucu olarak çok boyutlu ve detaylı bir biçimde değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Adamo, S. B. (2015). About mitigation, adaptation and the UNFCCC’s 21st Conference of the Parties. *Revista Brasileira de Estudos de População*, 32(3), 609–618. <https://doi.org/10.1590/S0102-30982015000000037>
- Argos, C. (2010). *Climate refugees*. Massachusetts Institute of Technology/MIT Press.
- Basnukae, I., Markaryan, V., & Musostov, Z. (2023). Sustainability and future energy contours. *BIO Web of Conferences*, 63, 02002. <https://doi.org/10.1051/bioconf/20236302002>

- Bernardo, C., Wang, L., Fridahl, M., & Altafini, C. (2023). Quantifying leadership in climate negotiations: A social power game. *PNAS Nexus*, 2(11), 1-12. <https://doi.org/10.1093/pnasnexus/pgad365>
- Bernardo, C., Wang, L., Vasca, F., Hong, Y., Shi, G., & Altafini, C. (2021). Achieving consensus in multilateral international negotiations: The case study of the 2015 Paris Agreement on climate change. *Science Advances*, 7(51), 1-16. <https://doi.org/10.1126/sciadv.abg8068>
- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi [UNFCCC]. (2010). *Cancun Agreements*, Decision 1/CP.16, Paragraph 14(f). <https://unfccc.int/documents/6527>
- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi [UNFCCC]. (2025a). *Conference of the Parties (COP)*. <https://unfccc.int/process/bodies/supreme-bodies/conference-of-the-parties-cop>
- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi [UNFCCC]. (2025b). *Decisions*. <https://unfccc.int/decisions>
- Chazalnoël, M.T., & Randall A. (2021). Migration and the slow-onset impacts of climate change: Taking stock and taking action. İçinde M. McAuliffe & A. Triandafyllidou (Eds.), *World Migration Report 2022* (ss. 289-322). International Organization for Migration (IOM). <https://doi.org/10.1002/wom3.30>
- Cipollina, M., De Benedictis, L., & Scibè, E. (2024). Environmental migration? A systematic review and meta-analysis of the literature. *Review of World Economics*, 160, 1393-1441. <https://doi.org/10.1007/s10290-024-00529-5>
- Clements, P. (2024). International climate migrant policy and estimates of climate migration. *Sustainability*, 16(23), 10287. <https://doi.org/10.3390/su162310287>
- Daoust, G., & Selby, J. (2024). Climate change and migration: A review and new framework for analysis. *WIREs Climate Change*, 15(4), 1-18. <https://doi.org/10.1002/wcc.886>
- Dünya Bankası. (2018). *Groundswell: Preparing for Internal Climate Migration*. <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2018/03/19/groundswell---preparing-for-internal-climate-migration>
- Ekinci, E. (2025). Taraflar Konferansı (COP) kararlarında yerel yönetimlerin rolü: İklim eyleminde katkılar ve politika eğilimleri. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 60(1), 496-508. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.25.02.2604>
- Fankhauser, S., Hepburn, C., & Park, J. (2010). Combining multiple climate policy instruments: How not to do it. *Climate Change Economics*, 1(3), 209-225. <https://doi.org/10.1142/S2010007810000169>
- Ghosh, R.C., Orchiston, C. (2022). A systematic review of climate migration research: gaps in existing literature. *SN Social Science* 2(47), 2-22. <https://doi.org/10.1007/s43545-022-00341-8>
- Gonçalves, V. K. (2017). Climate change and international civil aviation negotiations. *Contexto Internacional*, 39(2), 443-458. <https://doi.org/10.1590/s0102-8529.2017390200012>
- Greer, K., King, H., & Glackin, M. (2023). The 'web of conditions' governing England's climate change education policy landscape. *Journal of Education Policy*, 38(1), 69-92. <https://doi.org/10.1080/02680939.2021.1967454>
- Hassan, A. M., & Tawfeeq, S. N. (2023). The role of the United Nations in mitigating global climate change. *Russian Law Journal*, 11(9), 521-536. <https://doi.org/10.52783/rj.v11i9s.1797>
- Hermwille, L. (2016). Climate change as a transformation challenge: A new climate policy paradigm? *Gaia-Ecological Perspectives for Science and Society*, 25(1), 19-22. <http://dx.doi.org/10.14512/gaia.25.1.6>
- Hirono, R., & Schröder, H. (2004). The road to and from the Kyoto Protocol: The perspectives of Germany and Japan. *International Review for Environmental Strategies*, 5(1), 39-60.
- Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli [IPCC]. (2022). *Sixth Assessment Report – Impacts, Adaptation and Vulnerability*. Chapter 7: Human Security. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/>
- Kim, Y., Tanaka, K., & Matsuoka, S. (2020). Environmental and economic effectiveness of the Kyoto Protocol. *Plos one*, 15(7), 1-15. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0236299>
- Kuyper, J., Schroeder, H., & Linnér, B. O. (2018). The Evolution of the UNFCCC. *Annual Review of Environment and Resources*, 43(1), 343-368. <https://doi.org/10.1146/annurev-environ102017-030119>
- Mah, A., & Song, E. (2024). Elite speech about climate change: Analysis of sentiment from the United Nations Conference of Parties, 1995-2021. *Sustainability*, 16(7), 2-25. <https://doi.org/10.3390/su16072779>
- Makarov, I. (2022). Does resource abundance require special approaches to climate policies? The case of Russia. *Climatic Change*, 170(1), 1-27. <https://doi.org/10.12103/rs.3.rs-387912/v1>
- Mantlana, B., & Jegede, A. O. (2022). Understanding the multilateral negotiations on climate change ahead of COP27: Priorities for the African region. *South African Journal of International Affairs*, 29(3), 255-270. <https://doi.org/10.1080/10220461.2022.2134201>
- Mayer, B. (2016). Migration in the UNFCCC Workstream on Loss and Damage: An Assessment of Alternative Framings and Conceivable Responses, *Transnational Environmental Law*, 6(1), 107-129. <https://doi.org/10.1017/S2047102516000078>
- Mendonça, A., Leal Filho, W., & Alves, F. (2023). Public participation and climate change governance: Between political approach and local actors' perspective in two Macaronesian territories. *Frontiers in Environmental Science*, 11, 1-14. <https://doi.org/10.3389/fenvs.2023.1094178>
- Mersinlioğlu Serin, G. (2025). Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansları ve sağlık: COP27, COP28 ve COP29'un genel bir değerlendirmesi. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 11(1), 1-12. <https://izlik.org/JA63TLL59ST>
- Milan, A., Gioli, G., & Afifi, T. (2015). Migration and global environmental change: methodological lessons from mountain areas of the global South. *Earth System Dynamics*, 6(1), 375-388. <https://doi.org/10.5194/esd-6-375-2015>
- Milán-García, J., Caparrós-Martínez, J. L., Rueda-López, N., & de Pablo Valenciano, J. (2021). Climate change-induced migration: A bibliometric review. *Globalization and Health*, 17(74), 1-10. <https://doi.org/10.1186/s12992-021-00722-3>
- Orlove, B., Shwom, R., Markowitz, E., & Cheong, S. M. (2020). Climate decision-making. *Annual Review of Environment and Resources*, 45(1), 271-303. <https://doi.org/10.1146/annurev-environ-012320-085130>
- Öztürk, M., & Öztürk, A. (2019). BMİDÇS'den Paris Anlaşması'na: Birleşmiş Milletler'in iklim değişikliğiyle mücadele çabaları. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(4), 527-541. <https://doi.org/10.25287/ohuibf.494667>
- Paient, P., Webster, E., & Anderson, R. (2022). After COP26: Appraising the transnational climate regime. *Transnational Legal Theory*, 13(2-3), 157-164. <https://doi.org/10.1080/020414005.2023.2170758>
- Pollitt, H., Mercure, J. F., Barker, T., Salas, P., & Scriciecu, S. (2024). The role of the IPCC in assessing actionable evidence for climate policy making. *npj Climate Action*, 3(11), 1-9. <https://doi.org/10.1038/s44168-023-00094-x>
- Rioseco, S. (2023). Conferences of the Parties beyond international environmental law: How COPs influence the content and implementation of their parent treaties. *Leiden Journal of International Law*, 36(3), 699-719. <https://doi.org/10.1017/S0922156523000110>
- Rudolph, F., Watanabe, R., Arens, C., Kiyar, D., Wang-Helmreich, H., Borbonus, S., ... & Eichhorst, U. (2010). Deadlocks of international climate policy—An assessment of the Copenhagen Climate Summit. *Journal for European Environmental & Planning Law (JEEPL)*, 7(2), 201-219. <https://doi.org/10.1163/161372710X525091>
- Sauerborn, R., Kjellstrom, T., & Nilsson, M. (2009). Health as a crucial driver for climate policy. *Global Health Action*, 2(1), 1-5. <https://doi.org/10.3402/gha.v2i0.2104>
- Schaub, S., Tosun, J., & Jordan, A. J. (2024). Climate action through policy expansion and/or dismantling: Country-comparative insights: An introduction to the special issue. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 26(3-4), 215-232. <https://doi.org/10.1080/13876988.2024.2369640>
- Sharpe, S., & Lenton, T. M. (2021). Upward-scaling tipping cascades to meet climate goals: Plausible grounds for hope. *Climate Policy*, 21(4), 421-433. <https://doi.org/10.1080/14693062.2020.1870097>
- Tran, T. M. (2022). International environmental agreement and trade in environmental goods: the case of Kyoto Protocol. *Springer/European Association of Environmental and Resource Economists*, 83(2), 341-379. <https://doi.org/10.1007/s10640-021-00625-2>
- Turan, H. (2024). *Birleşmiş Milletler Taraflar Konferansları (COP) kapsamında iklim değişikliği ve mekansal planlama ilişkisi, Türkiye örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi].
- Uluslararası Göç Örgütü. (2014). *Outlook on Migration, Environment and Climate Change*. <https://publications.iom.int>
- Uluslararası Göç Örgütü. (2024). *Glossary*. <https://eastandhornofafrica.iom.int/sites/g/files/tmzbdl701/files/documents/2024-08/glossary.pdf>
- Uluslararası Göç Örgütü. (2025). *Climate Action*. <https://www.iom.int/climate-action>
- United Nations Climate Change. (2026). *The Paris Agreement* <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>
- United Nations. (2018). *Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration*, Objective 2. <https://www.iom.int/global-compact-migration>
- Verde, S. F., & Borghesi, S. (2022). The international dimension of the EU emissions trading system: Bringing the pieces together. *Environmental and Resource Economics*, 83(1), 23-46. <https://doi.org/10.1007/s10640-022-00705-x>
- Yemişoğlu, Ş., & Cahantimur, A. (2024). İklim değişikliğinin yol açtığı iklim göçleri: Ulusal ve uluslararası literatür karşılaştırması. *İdealkent*, 16(43), 276-302. <https://doi.org/10.31198/idealkent.1392623>
- Yona, L., Dixon, M. D., Howarth, R. B., Kapuscinski, A. R., & Virginia, R. A. (2020). Applying a leverage points framework to the United Nations climate negotiations: The (dis) empowerment of youth participants. *Elementa Science of the Anthropocene*, 8(1), 1-14. <https://doi.org/10.1525/elementa.433>

EXTENDED ABSTRACT

Background

Climate change has emerged as a pressing global challenge due to its multifaceted causes and consequences. Urgent and coordinated action is required at international, regional, national and local levels. The United Nations has undertaken significant efforts to combat climate change, with the Conferences of the Parties (COP) serving as pivotal platforms for negotiation and policymaking.

Purpose

This study examines the outcome documents of nine COP conferences held between COP21 (2015) and COP29 (2024), considering the Paris Agreement adopted at COP21 as a turning point. The primary objective is to explore the intersection between

climate change and human mobility by analysing migration-related policies and decisions. By focusing on migration within the context of United Nations Climate Change Conferences, this research provides a distinctive analytical viewpoint.

adaptation measure and a complex consequence of climate change requiring nuanced policy responses.

Methodology

The study employs a qualitative analysis of 225 official COP documents, including key decisions from the following conferences: COP21 (24 documents), COP22 (26 documents), COP23 (23 documents), COP24 (29 documents), COP25 (19 documents), COP26 (24 documents), COP27 (39 documents), COP28 (20 documents) and COP29 (21 documents). The data were analysed using MAXQDA qualitative research software, which enabled in-depth content coding and thematic analysis.

The study's originality lies in its qualitative content analysis of outcome documents from COP21 to COP29, focusing specifically on climate-induced migration, using the MAXQDA software. The absence of any prior research in Turkish academic literature investigating COP documents from a migration perspective enhances the study's contribution further. Furthermore, incorporating data from the most recent COP29 (2024) ensures the findings are timely and relevant.

Findings

The United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) and its annual COP summits are crucial platforms for raising awareness of, and formulating responses to, climate-induced migration. Since the adoption of the Paris Agreement at COP21, the issue of migration has gained increasing prominence within the discourse on loss and damage associated with climate change. Notably, the Task Force on Displacement's recommendations presented at COP24 in Katowice marked a substantial step towards developing comprehensive approaches to displacement and migration. The creation of the Loss and Damage Fund at COP27 is a major milestone in providing financial support to displaced communities.

Nevertheless, key challenges remain, including the absence of a robust legal framework, insufficient financial resources and limited international cooperation. These factors constrain effective responses. Although the COP processes provide a basis for developing inclusive, rights-based and effective migration policies, there is an urgent need for more coordinated and decisive action at the implementation level.

Conclusion

The MAXQDA-based analysis revealed that migration-related issues had progressively become integrated into the agendas of the COP over time. COP21 emphasised the protection of migrant rights. At COP22, the concepts of human mobility, migration and displacement were introduced on an equal footing, representing a significant turning point in the discourse. At COP23, the focus shifted towards planned relocation, displacement and risk management. At COP24, the involvement of civil society organisations was emphasised, and terms such as 'migration planning' and 'safe, orderly, and responsible migration' were introduced.

While COP25 and COP26 emphasised migrant rights and gender equality, COP27 focused on climate migration, gender-sensitive approaches, and inter-agency coordination. COP28 addressed displacement, relocation and climate-induced migration, as well as climate finance for migration and the role of international migration institutions. COP29 included a recommendation to promote respect for the rights and obligations of migrants and to take these into account.

Although COP28 (2023) represented significant progress, the recurring themes and overlapping codes identified in COP22–23 and COP25–26 suggest a lack of thematic development in certain areas. In light of the growing risks associated with climate-induced crises, projections by the UN and the International Organization for Migration highlight the urgent need for planning. Comprehensive strategies must be developed to address climate migration before it evolves into a full-scale humanitarian crisis. Accordingly, high-level UN forums such as COP must treat migration as both a climate